

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

Studijní program: Sociální pracovník

Studijní obor: Penitenciární péče

Kód oboru: 7502R023

Název bakalářské práce:

PŘESTUPKY A JEJICH TRESTÁNÍ

TRESPASSES AND THEIR PUNISHMENT

Autor:

Vendulka Hanzlová
Trebišovská 607
284 01 Kutná Hora

Podpis autora: _____

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Milan Komárek

Počet:

stran	obrázků	tabulek	grafů	zdrojů	příloh
80	0	1	25	11	1 CD

CD obsahuje **celé** znění bakalářské práce.

V Liberci dne: 30.4.2007

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra sociálních studií a speciální pedagogiky

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: Vendulka Hanzlová
Adresa: Trebišovská 607, 284 01 Kutná Hora

Studijní program: Sociální pracovník
Studijní obor: Penitenciární péče
Kód oboru: 7502R023

Název práce: PŘESTUPKY A JEJICH TRESTÁNÍ

Název práce v angličtině: TRESPASSES AND THEIR PUNISHMENT

Vedoucí práce: Mgr. Bc. Milan Komárek

Termín odevzdání práce: 30. 04. 2007

Bakalářská práce musí splňovat požadavky pro udělení akademického titulu „bakalář“ (Bc.).

.....
vedoucí bakalářské práce

.....
děkan FP TUL

.....
vedoucí katedry

Zadání převzal (student): Vendulka Hanzlová

Datum: 28. 01. 2006

Podpis studenta:

Cíl práce:

Objasnění, specifikace přestupků a jaké je jejich trestání. Které přestupkové orgány tuto problematiku řeší, jaké jsou fáze přestupkového řízení a instituty přestupkového řízení.

Základní literatura:

HARTL, P., HARTLOVÁ, H. *Psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese: Variabilita a patologie lidské psychiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-214-9.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Tiskárna MV, p. o., Bartůňkova 4, Praha, 2003.

ŠVINGALOVÁ, D., PEŠATOVÁ, I. *Uvedení do výzkumu a metodika tvorby bakalářské práce*. 1. vyd. Liberec: Vysokoškolský podnik s. r. o., 2006. ISBN 80-7372-046-9.

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne:

Podpis:

Mé upřímné díky patří zejména vedoucímu práce Mgr. Bc. Milanu Komárkovi, který se na práci podílel svou trpělivostí, cennými radami a kritickými, ale konstruktivními připomínkami. Práci věnuji své dceři Karolíně jako díky za trpělivost, kterou se mnou měla během mého studia.

Název bakalářské práce: Přestupky a jejich trestání

Název bakalářské práce: Trespasses And Their Punishment

Jméno a příjmení autora: Vendulka Hanzlová

Akademický rok odevzdání bakalářské práce: 2006/2007

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Bc. Milan Komárek

Resumé:

Bakalářská práce se zabývala problematikou trestání přestupků a vycházela ze současného stavu právní úpravy. Jejím cílem bylo objasnění teorie přestupkového práva a jeho aplikace v praxi. Práce tvořily dvě části. Jednalo se o část teoretickou, která pomocí výkladu přestupkového práva objasnila tuto problematiku. Praktická část práce se věnovala již aplikaci přestupkového práva samotného. Práce si kladla za cíl zmapovat aplikaci přestupkového zákona v praxi. K tomu posloužil reprezentativní vzorek. Tím byly přestupky, které během určitého období řešil orgán místní správy Městského úřadu v Lysé nad Labem. Díky tomu mohlo dojít k vypracování několika přehledných grafů, ze kterých bylo možné vysledovat vývoj v oblasti páčání přestupků. Příčinám vývoje v oblasti páčání přestupků, výkyvům v počtech, které se od sebe liší třeba odstupem pouze jednoho roku, se práce nevěnovala. Za největší přínos práce vzhledem k řešené problematice bylo možné považovat grafické zpracování vývoje v oblasti páčání přestupků a zejména účinnost vymahatelnosti uložených sankcí.

Klíčová slova: přestupkový zákon, přestupek, sankce, pachatel, jednání, zavinění, protiprávnost, správní řízení, přestupkové řízení, zákonnost, zásady jednání, stádia řízení

Summary:

The Baccalaureate work deal with problems punishment offences and emanated from contemporary state legal regulations. The aim of this work was illumination theory misdeed law and his application practically. The work formed two parts. The part of theoretic that by the help of interpretation misdeed law elucidated this problems. The practical part of work paises already application misdeed law. The work here behind aim chart application misdeed law practically. Hereto served representative sample. By was offence that the during definite period solve local authority town office in Lysa nad Labem. Thanks that could reach the elaboration of several well - arranged graphs, from which it is possible trace up development in the area commission offences. Causes of development in the area commission

offences, swings in numbers that the asunder odd possibly distance only one's year, work no paies. Behind the biggest of the contribution work regarding buckthorn problems was possible consider graphics processing development in the area commission offences and especially operation get saved sanction.

Keywords: misdeed law, offence, sanction, offender, act, culpableness, irregularity, administrative procedure, misdeed proceedings, law, fundamentals act, stage of proceedings

OBSAH

1 ÚVOD.....	11
2 TEORETICKÉ ZPRACOVÁNÍ PROBLÉMU.....	12
3 POJEM PŘESTUPKU V PRAXI.....	12
4 ZÁKONNÉ ZNAKY PŘESTUPKU.....	14
4.1 Osoba pachatele přestupku.....	14
4.1.1 Věk pachatele přestupku.....	14
4.1.2 Nepříčetnost pachatele přestupku.....	15
4.2 Jednání.....	15
4.3 Zavinění.....	16
4.3.1 Zavinění z nedbalosti.....	15
4.3.1.1 Nedbalost vědomá.....	16
4.3.1.2 Nedbalost nevědomá.....	16
4.3.2 Úmysl.....	17
4.3.2.1 Úmysl přímý.....	17
4.3.2.2 Úmysl nepřímý.....	17
5 OKOLNOSTI VYLUČUJÍCÍ PROTIPRÁVNOST.....	18
5.1 Nutná obrana.....	18
5.1.1 Pojem přiměřenosti nutné obrany.....	19
5.2 Krajní nouze.....	19
5.2.1 Pojem přiměřenosti krajní nouze.....	20
5.3 Zánik odpovědnosti za přestupek.....	20
6 SKUTKOVÁ PODSTATA PŘESTUPKU.....	21
6.1 Objekt přestupku.....	21

6.1.1 Obecný objekt přestupku.....	21
6.1.2 Druhový objekt přestupku.....	22
6.1.3 Individuální objekt přestupku.....	22
6.2 Objektivní stránka přestupku.....	22
6.2.1 Jednání.....	22
6.2.2 Následek.....	22
6.2.3 Příčinný stav mezi jednáním a následkem.....	23
6.3 Subjekt přestupku.....	23
6.4 Subjektivní stránka přestupku.....	24
6.5 Materiální znak přestupku.....	25
6.6 Formální znak přestupku.....	25
7 SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ.....	26
7.1 Vysvětlení pojmu správní řízení.....	26
7.2 Orgány výkonné moci.....	26
8 PŘESTUPKOVĚ ŘÍZENÍ.....	27
8.1 Zásada zákonnosti.....	28
8.2 Zásada vzájemné součinnosti.....	28
8.3 Zásada rychlosti a hospodárnosti.....	29
8.4 Zásada materiální pravdy.....	29
8.5 Zásada rovnosti účastníků.....	30
8.6 Zásada oficiality.....	30
8.7 Zásada ústnosti jednání.....	30
8.8 Zásada volného hodnocení důkazů.....	30
8.9 Zásada presumpce nevinny.....	31
8.10 Zásada obhajoby.....	31

8.11 Zásada dvouinstančního řízení.....	31
8.12 Zásada zákazu reformace in peius.....	31
8.13 Zásada neveřejnosti ústního jednání.....	32
8.14 Zásada teritoriality.....	32
9 PŘÍSLUŠNOST K ŘÍZENÍ O PŘESTUPCÍCH.....	32
9.1 Věcná příslušnost.....	32
9.1.1 Obce.....	33
9.1.2 Orgány Policie České republiky.....	34
9.1.3 Jiné správní orgány.....	34
9.2 Funkční příslušnost.....	35
9.3 Místní příslušnost.....	35
10 PŘÍPRAVNÉ ŘÍZENÍ.....	36
11 OZNÁMENÍ PŘESTUPKU.....	38
12 ODEVZDÁNÍ PŘESTUPKU.....	39
13 VYSVĚTLENÍ.....	39
14 OBJASŇOVÁNÍ PŘESTUPKU.....	40
15 POSTOUPENÍ OZNÁMENÍ.....	41
16 ODLOŽENÍ VĚCI.....	42
17 SANKCE.....	42
18 KRITERIA PRO URČENÍ SANKCE.....	44
18.1 Závažnost přestupku.....	44
18.2 Způsob spáchání přestupku.....	45
18.3 Způsobený následek spáchaného přestupku.....	45
18.4 Okolnosti, za nichž došlo ke spáchání přestupku.....	45
18.5 Míra zavinění.....	45

18.6 Pohnutka.....	45
18.7 Osoba pachatele.....	46
19 SOUBĚH VÍCE PŘESTUPKŮ.....	46
20 NAPOMENUTÍ.....	47
21 VÝŠE POKUT ZA SPÁCHÁNÍ PŘESTUPKU.....	48
22 ZÁKAZ ČINNOSTI.....	48
22.1 Zásada ukládání sankce zákazu činnosti.....	49
22.2 Předmět sankce zákazu činnosti.....	49
22.3 Počítání doby při uložení sankce zákazu činnosti.....	50
22.4 Možnosti opuštění od části sankce zákazu činnosti.....	51
23 SANKCE PROPADNUTÍ VĚCI.....	52
23.1 Ustanovení k hodnotě propadlé věci.....	53
23.2 Ustanovení o vlastníku propadlé věci.....	54
23.3 Ustoupení od uložení sankce.....	54
24 OCHRANNÁ OPATŘENÍ.....	54
24.1 Omezující opatření.....	55
25 USTANOVENÍ O ZABRÁNÍ VĚCI.....	57
25.1 Plynutí času vzhledem k použití ustanovení o propadnutí věci.....	58
26 SHRNUTÍ.....	58
27 PRAKTICKÁ ČÁST.....	60
28 ZÁVĚR.....	78
29 POUŽITÁ LITERATURA.....	79

1 Úvod

Vypracovaná bakalářská práce se dělí na dvě hlavní části. První část se věnuje teorii přestupkového práva a souvisejícího správního práva a druhá část se věnuje otázce praktické aplikace přestupkového práva upravené právem správním.

V bakalářské práci je též zdůrazněna důležitost a pevné místo přestupkového řízení jako součástí právního řádu České republiky.

Práce si klade za cíl uvést čtenáře do problematiky pojmu přestupku, objasňuje jeho pojem. K přehlednosti a jasnosti objasnění tohoto pojmu autorka využila příklad trestního zákona. Práce objasňuje základní důležité pojmy z této oblasti. V práci jsou též uvedena stadia přestupkového řízení s jeho zásadami.

Jak je však již zřejmé z názvu práce, práce se věnuje zejména sankcím za spáchané přestupky. Tudíž je v práci několik samostatných kapitol věnováno právě vysvětlením sankcí v přestupkovém právu a jejich dělení. Je zde též vysvětlen rozdíl mezi sankcemi a ochrannými opatřeními a jejich konkrétní dopad na samotného pachatele přestupku.

Druhá část práce se věnuje již aplikaci přestupkového práva v praxi. K tomu posloužil reprezentativní vzorek, kterým byly přestupky zpracované orgánem místní správy Městského úřadu v Lysé nad Labem za období let 2000 až 2005. Projednávané přestupky jsou v praktické části promítnuty do barevných grafů, z nichž je možné sledovat počty konkrétních projednávaných přestupků a zejména ukládání sankcí. V grafech je i znázorněno procento úspěšnosti výkonu sankcí u konkrétních skutkových podstat.

Příčinám vývoje v oblasti páchaní přestupků, výkyvům v počtech, které se od sebe liší třeba odstupem pouze jednoho roku, se práce nevěnuje. Tato otázka spadá spíše do oblasti jiných disciplín jako je například sociologie. Přestože nepochybně jde o velmi zajímavou otázku, tak by se jednalo o značné odchýlení od původního tématu a tím je oblast přestupkového práva jako takového a jeho sankcí.

Na závěr se autorka zamýšlí nad smyslem trestu a trestání všeobecně.

2 Teoretické zpracování problému

Podstatou demokratického právního státu je, že platné zákony a právní normy jsou povinni dodržovat nejen všichni občané, ale i podnikatelské a jiné právnické osoby, veřejnoprávní korporace jako jsou města a kraje a v neposlední řadě i orgány a instituce státu. A pokud snad dojde ke konkrétnímu porušení právního předpisu, potom v právním státě, který by jinak měl dávat přednost spíše prevencí před represí, následuje příslušná sankce opět podle zákona.

Protiprávní jednání, neboli protiprávní úkon, delikt, spočívá v projevu vůle, jednání nebo třeba jenom opomenutí povinnosti v konkrétním případě nějak jednat, kterým je porušena nebo není dodržena právní povinnost stanovená v právní normě.

Podle intenzity porušení právní povinnosti rozlišujeme dva základní druhy protiprávního jednání - trestný čin a přestupek.

Cílem práce je objasnit pojem přestupku a jaké jsou jejich postihy. Vysvětluje pojem přestupku a základní zásady řízení o přestupcích. Práce vychází zejména ze zákona č. 200/1990 Sb., zákona o přestupcích a zákona č. 500/2004 Sb. správního řádu.

3 Pojem přestupku v praxi

Vysvětlení pojmu přestupku bude nejlépe demonstrovat ve srovnání s pojmem trestný čin. Trestný čin je v trestním zákoně č. 140/1961 Sb. definován jako pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně. Takovýto čin musí naplňovat některou konkrétní skutkovou podstatu, musí se jednat o čin protiprávní a čin takto popsáný musí být zároveň nebezpečný pro společnost. Nebezpečnost pro společnost musí navíc dosáhnout určitého stupně, tudíž čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky popsané v trestním zákoně.

Například krádež v obchodním domě, kde je hodnota odcizeného zboží vyšší než 5000 Kč, je posuzována jako trestný čin podle § 247 trestního zákona. Za spáchání trestného činu může soud pachatele potrestat celou škálou trestů. Jedině soud může uložit trest odnětí svobody.

Od trestného činu je nutno odlišovat přestupek. Pojem přestupku je definován v zákoně o přestupcích č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších právních předpisů. Zde je vymezen jako zaviněné jednání, jež porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti a je za přestupek výslovně označeno v zákoně o přestupcích nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů anebo o trestný čin¹. To znamená, že protispoločenské jednání, které nelze pro nedosažení potřebné hranice společenské nebezpečnosti pro trestný čin takto posoudit a nejedná-li se o jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních právních předpisů, lze v konkrétním případě právem považovat a posuzovat jako přestupek.

Pokud tedy například dojde ve výše zmíněném obchodním domě ke krádeži a hodnota zboží bude tentokrát nižší než 5000 Kč, nepůjde pravděpodobně o trestný čin, ale o přestupek proti majetku podle § 50 zákona o přestupcích. Pokud by však cena zboží byla naopak vyšší, nepůjde již zřejmě o přestupek, ale pachatel bude naopak trestně stíhán za naplnění skutkové podstaty trestného činu podle trestního zákona.

Rozlišení protiprávního jednání podle míry společenské nebezpečnosti na trestný čin či přestupek má samozřejmě velmi konkrétní dopady.

Je důležité zdůraznit a připomenout, že přestupky mají podstatně nižší společenskou nebezpečnost ve srovnání s trestnými činy. Ale jejich spravedlivé a včasné vyřízení, a v případě prokázání spáchání konkrétního přestupku i uložení odpovídající sankce, má významný nejen represivní, ale především preventivní účinek směrem do budoucna. Mnohého potenciálního pachatele, který by pro příště možná už nemusel zůstat "pouze" u páchání deliktů z kategorie přestupků, tak od dalšího protizákonného jednání mohou včas odradit. Aby se tak skutečně v praxi dělo, to záleží i na schopnostech, přístupu a odbornosti všech zaměstnanců správních orgánů, kteří agendu přestupkového řízení vykonávají.

Na druhou stranu je třeba každou, někdy i relativně bagatelní přestupkovou záležitost projednat vždy řádně a s naplněním všech principů a zásad správního řízení, neboť právní i faktické dopady všech, správním orgánem vydaných správních rozhodnutí, se vždy nepochybně zásadně dotýkají osobnostních práv každého občana, které jsou chráněny

¹ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo : komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů: podle právního stavu k 1. 1. 2007*. Praha: Linde, 2007. 495 s.

právním předpisem té nejvyšší právní síly - Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod.

4 Zákonné znaky přestupku

Zákon vymezuje pojem přestupku jeho materiálním znakem a formálními znaky. Všechny tyto znaky musí být naplněny současně. To také znamená, že jednání, které sice má formální znaky přestupku, ale ve své konkrétní podobě neporušuje nebo neohrožuje zájem společnosti, není přestupkem a opačně.

Vedle těchto znaků je nezbytnou podmínkou přestupku, že se ho dopustila odpovědná osoba.

4.1 Osoba pachatele přestupku

K tomu, aby se jednání kvalifikovalo jako přestupek, je též nezbytné, aby se takového jednání dopustila odpovědná osoba. Tyto podmínky jsou uvedeny v § 5 zákona o přestupcích².

4.1.1 Věk pachatele přestupku

Podle přestupkového zákona odpovědným pachatelem přestupku může být pouze fyzická osoba, která v době jeho spáchání dovršila patnáctý rok svého věku. Den patnáctých narozenin se nepočítá³.

² ČERNÝ, Jan, HORZINKOVÁ, Eva, KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení : příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů: podle nového správního řádu a stavu k 1.1.2006* . Praha: Linde, 2005. 690 s.

³ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo : komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů: podle právního stavu k 1. 1. 2007*. Praha: Linde, 2007. 495 s.

4.1.2 Nepříčetnost pachatele přestupku

Subjektem odpovědným za přestupek může být pouze osoba, která v době jeho spáchání byla příčetná, to je způsobilá z hlediska svého duševního stavu. U každého pachatele se příčetnost předpokládá, pokud nejsou prokázány odolnosti, které příčetnost vylučují⁴.

Příčetnost je vyloučena, jestliže pachateli v době činu scházela rozpoznávací, rozumová, schopnost. Nemohl rozpoznat, že svým jednáním porušuje nebo ohrožuje zájem chráněný zákonem, nebo schopnost ovládací – nemohl ovládat svoje jednání.

Příčetnost je též vyloučena, jestliže nedostatek těchto schopností bylo způsobeno duševní poruchou. Duševní porucha spočívá v trvalé nebo dočasné duševní chorobě, nebo v dočasné poruše duševní činnosti.

Byl-li stav nepříčetnosti vyvolán požitím alkoholu nebo užitím jiné návykové látky, je pachatel za přestupek odpovědný, pokud se do tohoto stavu přivedl zaviněně, byť z nedbalosti. Pachatel, který se dopustil přestupku za těchto podmínek, je odpovědný za přestupek, který ve stavu nepříčetnosti spáchal⁵.

Otázka nepříčetnosti je otázkou právní. Její posouzení náleží správnímu orgánu, a to na základě zjištěných skutečností, mimo jiné i na základě lékařského vyjádření, případně znaleckého posudku.

4.2 Jednání

Jak již bylo zmíněno výše, k přestupku nedojde, pokud někdo tzv. „nejedná“. Jednání ve smyslu zákona je vnější projev vůle člověka a rozumí se jím konání, nebo opomenutí konání, k němuž je pachatel povinen. Některé přestupky mohou být spáchány pouze konáním, jiné pouze opomenutím. To vyplývá z jejich zákonných znaků.

⁴ ČERNÝ, Jan, HORZINKOVÁ, Eva, KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení : příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů: podle nového správního řádu a stavu k 1.1.2006*. Praha: Linde, 2005. 690 s.

⁵ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo : komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů: podle právního stavu k 1. 1. 2007*. Praha: Linde, 2007. 495 s.

4.3 Zavinení

S jednáním přímo souvisí pojem zavinení. Zavinení je obecným obligatorním znakem přestupku a je proto nezbytnou podmínkou pro naplnění kterékoliv skutkové podstaty přestupku. Zavinením se myslí vnitřní, psychický vztah pachatele ke skutečnostem, které tvoří přestupek. Formy zavinení jsou uvedeny v § 4 přestupkového zákona, kde zákon dělí zavinení z nedbalosti a zavinení úmyslné⁶.

4.3.1 Zavinení z nedbalosti

Zákon rozlišuje, zda-li se jedná o nedbalost vědomou a nedbalost nevědomou. Rozdíl mezi těmito pojmy je ve způsobu, jak se v zavinení uplatňuje složka pachatelovy vůle. Složka vůle u nedbalosti vždy chybí; není zde vůle pachatele spáchat přestupek.

4.3.1.1 Nedbalost vědomá

Při vědomé nedbalosti si pachatel uvědomuje možnost, že poruší nebo ohrozí zájem chráněný zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že se tak nestane.

Nepřiměřenost důvodů je třeba posuzovat z hlediska pachatele a tuto skutečnost je třeba v řízení spolehlivě zjistit. Jestliže pachatel z přiměřených důvodů spoléhal, že zájem chráněný zákonem neporuší, byť si této možnosti byl vědom, jde o jednání nezaviněné⁷.

4.3.1.2 Nedbalost nevědomá

Při nevědomé nedbalosti si pachatel možnost, že poruší nebo ohrozí zájem chráněný zákonem, neuvědomuje, ačkoliv vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům měl a mohl vědět, že svým jednáním může takový výsledek způsobit. Zákon zde ukládá

⁶ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo : komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů: podle právního stavu k 1. 1. 2007*. Praha: Linde, 2007. 495 s.

⁷ ČERNÝ, Jan, HORZINKOVÁ, Eva, KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení : příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů: podle nového správního řádu a stavu k 1.1.2006*. Praha: Linde, 2005. 690 s.

odpovědnost za přestupek na povinnosti a současně i možnosti pachatele vědět, že může porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem⁸.

4.3.2 Úmysl

V případě úmyslu zákon rozlišuje, zda se jedná o úmysl tzv. přímý nebo nepřímý. Obě tyto formy úmyslu jsou vybudovány na složce vůle a na složce vědění, přičemž rozdíl mezi nimi je vyjádřen v odstupňování volní složky. Ta je pro úmysl charakteristická. Schází-li, nejde o úmysl, může však jít o nedbalost.

4.3.2.1 Úmysl přímý (dolus directus)

K přímému úmyslu je třeba, aby pachatel chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem. Zákon výslovně uvádí jen složku vůle. Slovem „chtěl“ je však zároveň složka vědění, protože pachatel samozřejmě nemůže chtít svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem, aniž by nevěděl, že tento výsledek způsobí nebo může způsobit⁹.

4.3.2.2 Úmysl nepřímý (dolus indirectus)

U nepřímého úmyslu si pachatel uvědomuje možnost, že poruší nebo ohrozí zájem chráněný zákonem, tento výsledek však přímo nechce způsobit. Ale v případě že ho způsobí, je s tím srozuměn. Ke spáchání úmyslného přestupku postačuje úmysl nepřímý.

⁸ FLEGL, Vladimír. *Přestupky a jiné správní delikty : texty s předmluvou*. Praha: Beck, 1998, 193 s.

⁹ ČERNÝ, Jan, HORZINKOVÁ, Eva, KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení : příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů: podle nového správního řádu a stavu k 1.1.2006*. Praha: Linde, 2005. 690 s.

5 Okolnosti vylučující protiprávnost

Jak již bylo řečeno výše, přestupkem je jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájmy společnosti a je za přešupek výslovně označen v přestupkovém zákoně. Přestupkový zákon však v § 2 odst. 2 vymezuje okolnosti, které tuto vlastnost jednání vylučují. Jsou jimi nutná obrana a krajní nouze. Jednání v nutné obraně a v krajní nouzi není přestupkem pro nedostatek jeho materiálního znaku, a protože takové jednání zákon dovoluje, jsou nutná obrana a krajní nouze zároveň okolnostmi, které vylučují protiprávnost¹⁰.

5.1 Nutná obrana

V nutné obraně se odvrací útok člověka. Útok je úmyslné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem chráněný zákonem. Jedná se o život, zdraví, čest, majetek atd. Okruh chráněných zájmů není tudíž omezený zájmy chráněné přestupkovým zákonem. Útok má zpravidla znaky trestného činu nebo přešupku.

Důležitou podmínkou je, aby útok přímo hrozil, nebo trval. Není proto přípustná obrana předčasná a v podobě, kdy útok již skončil. Útok přímo hrozí, je-li zde hrozba útoku, který má bezprostředně nastat, tzn., že z okolností případu je zřejmé, že útok bez prodlení a určitě bude následovat za hrozbou. Není proto nezbytné, aby útok již začal.

¹⁰ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo : komentář k zákonu o přešupcích včetně textu souvisících předpisů: podle právního stavu k 1. 1. 2007*. Praha: Linde, 2007. 495 s.

5.1.1 Pojem přiměřenosti nutné obrany

Obrana musí být útoku přiměřená. Pro posouzení přiměřenosti neplatí určité obecné pravidlo. Požadavek přiměřenosti však nespočívá v proporcionalitě mezi zájmem útokem napadeným a zájmem obranou porušeným nebo ohroženým. Jde o poměr mezi jednáním zaměřeným k obraně a útokem. Přiměřenost se proto posuzuje z hlediska intenzity útoku a obrany a z hlediska škody hrozící útoku a škody způsobené v obraně, a to se zřetelem ke všem okolnostem případu a k tomu, jak se vzhledem k těmto okolnostem jevil útok osobě, která se bránila¹¹.

Jednání v nutné obraně je dovolené, a proto proti němu není nutná obrana přípustná. Obrana také není přípustná proti plnění zákonem stanovených povinností. Protože jde o odvracení útoku na zájem chráněný zákonem, je k nutné obraně oprávněn každý, nejen ten, kdo je útokem sám ohrožen. Proto lze v nutné obraně chránit i zájmy jiné osoby, než jednatel v nutné obraně.

5.2 Krajiní nouze

Krajiní nouze představuje stav nebezpečí pro dva zákonem chráněné zájmy, kdy je možné chránit jeden z těchto zájmů jen tím, že se poruší nebo ohrozí zájem druhý. Pro jednání v krajiní nouzi zákon stanoví níže uvedené podmínky.

Nebezpečí musí přímo hrozit zájmu chráněného zákonem. Nebezpečí, to je možnost poruchy, musí být skutečné a bezprostřední. Je nerozhodné, jaký je jeho zdroj. Může být vyvoláno např. živelní pohromou, zvířetem, technickou poruchou i jednáním člověka, a to i osobou, která je sama nebezpečím ohrožena. Nejde o krajiní nouzi, jestliže jednatel je povinen nebezpečí snášet a odstraňovat je.

Okruh nebezpečím chráněných zájmů není omezen zájmy, které chrání přestupkový zákon. Přitom nezáleží na tom, zda je ohrožení vlastního zájmu osoby nebo cizího zájmu. K jednání v krajiní nouzi je proto oprávněn kdokoliv a krajiní nouze může také směřovat proti komukoliv, mimo útočníka.

¹¹ FLEGL, Vladimír. *Přestupky a jiné správní delikty : texty s předmluvou*. Praha: Beck, 1998, 193 s.

5.2.1 Pojem přiměřenosti krajní nouze

Způsobený následek nesmí být zřejmě stejně závažný, nebo ještě závažnější, než ten, který hrozil. Měl by být proto méně závažný. Pro vztah způsobeného a hrozícího následku platí proto podmínka tzv. proporcionality. Při formulaci ustanovení o krajní nouzi vychází zákon ze zásady vybrat ze dvou zel to menší. Nelze však vyloučit, že dobře míněný záměr vyvolá ve skutečnosti následek stejný, popřípadě i o něco málo větší. Vyloučeny jsou ovšem případy, kdy od počátku je jasné. Že může dojít k stejnému nebo většímu následku¹².

Nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak. V této podmínce tzv. subsidiarity je vysloven požadavek odvrátit hrozící nebezpečí pokud možno bez porušení zákonem chráněného zájmu. Při hodnocení, zda podmínka subsidiarity byla splněna, je třeba brát v úvahu jen ty možnosti jednajícího, kterou mohl reálně využít a jemuž bylo možné hrozící nebezpečí odvrátit včas, a to v dané konkrétní situaci, to je právě za daných objektivních a subjektivních okolností, nikoliv vůbec.

5.3 Zánik odpovědnosti za přestupek

Od okolností vylučující protiprávnost, kde jednání již v době činu nevykazovalo pojmové náležitosti přestupku je nutno odlišovat okolnosti, které jsou důvodem zániku trestnosti, tedy i odpovědnost za přestupek. Důvody zániku trestnosti nastávají dodatečně, po spáchání činu. Jejich existence má za následek ztrátu oprávnění přestupek postihnout, znamená zánik důsledků, které by jinak byly u pachatele spojeny s tím, že spáchal přestupek. Přestupkový zákon uvádí, jako důvod zániku trestnosti výslovně, uplynutí času a udělení amnestie. Náleží sem ovšem i smrt pachatele. Přestupkový zákon upravuje pouze procesní důsledky smrti obviněného z přestupku.

¹² PRŮCHA, Petr. *Správní řízení v praxi místní správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1996 . 83 s.

6 Skutková podstata přestupku

Souhrn typových znaků přestupku určitého druhu tvoří skutkovou podstatu přestupku. Jednotlivé skutkové podstaty jsou charakterizovány čtyřmi skupinami znaků

- objekt
- objektivní stránka
- subjekt
- subjektivní stránka

Tyto znaky má každá skutková podstata, i když jejich výslovné vyjádření v právní normě často chybí.

6.1 Objekt přestupku

Každou skutkovou podstatu přestupku charakterizují zájmy společnosti, které jsou chráněny zákonem a proti kterým je protiprávní jednání namířeno. Tyto zájmy, vztahy, jsou objektem přestupku. Podle stupně obecnosti se rozlišují tři druhy objektů.

6.1.1 Obecný objekt přestupku

Jedná se o řádný výkon veřejné správy. To vyplývá již z povahy přestupků jako jednoho z druhu správních deliktů. Postih správních deliktů slouží především ochraně chodu veřejné správy, plnění úkolů vykonavatelů veřejné správy. Vedle tohoto typického objektu poskytuje přestupkové právo ochranu i dalším společenským vztahům a zájmům např. osobnosti člověka, majetku občanů a právnických osob.

6.1.2 Druhový objekt přestupku

Objekt společným skupinám přestupků v určité oblasti. Jeho základem jsou společné druhové rysy individuálních objektů přestupků. Rozlišení druhových objektů je základem pro určitou systematiku zvláštní části přestupkového práva.

6.1.3 Individuální objekt přestupku

Je jím konkrétní jednotlivý zájem, k jehož ochraně je příslušné ustanovení především určeno. Určení individuálního objektu má značný význam pro správnou kvalifikaci skutku. Porušení nebo ohrožení objektu deliktu je jeho následkem.

6.2 Objektivní stránka přestupku

Znaky skutkové podstaty charakterizují objektivní stránku jsou především jednání a následek, které spojuje příčinná souvislost. Těmito znaky se jednotlivé přestupky od sebe po vnější stránce nejnápadněji odlišují.

6.2.1 Jednání

Projev lidské vůle v objektivní realitě se rozumí činnost, konání, i trestně relevantní nečinnost, opomenutí. Skutkové podstaty způsob jednání blíže vymezují nebo stanoví, že přestupkem je porušení předpisu, popř. určují pouze následek, aniž by podrobněji specifikovaly, jakým konáním nebo opomenutím má být následek způsoben.

6.2.2 Následek

Každé jednání má následek a pokud se jedná o porušení nebo ohrožení zájmů, které jsou jeho objektem, tak se jedná o přestupek i když nebývá ve skutkové podstatě výslovně určen. Pro přestupky je typické, že následek je zpravidla dán již samotným faktem

protiprávního jednání, které porušuje konkrétní právní povinnosti, jejímž nedodržením je porušen i zájem společnosti, který má být zajištěn právě splněním dané povinnosti. Podle toho, zda následek spočívá v ohrožení nebo v porušení chráněných hodnot a zájmů se přestupky člení na poruchové a ohrožovací. Toto rozlišení má význam pro kvalifikaci protiprávního jednání a pro zjištění okamžiku dokonání přestupku. Rozsah a kvalita následku je významným hlediskem při vyměřování sankce.

Zde též platí i tzv. kauzální nexus, tedy příčinný vztah mezi jednáním a následkem, tedy že každé lidské jednání má následek a ten je v příčinném vztahu s tímto jednáním.

6.2.3 Příčinný stav mezi jednáním a následkem

V některých případech stanoví skutkové podstaty také další znaky objektivní stránky přestupku, zejména místo, jednání a čas jednání. Obecně lze říci, že doba a místo spáchání přestupku je velice důležité pro určení časové a místní působnosti zákona, pro zánik trestnosti přestupku, pro místní příslušnost správního orgánu, pro posouzení delikttní způsobilosti pachatele i pro správnou kvalifikaci daného protiprávního jednání.

6.3 Subjekt přestupku

Subjektem přestupku je osoba pachatele, která svým jednáním uskutečnila všechny znaky přestupku. Pachatelem přestupku může být pouze fyzická osoba, která je v době činu přičetná a dovršila patnáctý rok věku. Protože přestupkové právo je založeno, stejně jako trestní právo, na zásadě osobní odpovědnosti jednotlivce, je tedy vyloučena odpovědnost a následně postih právnické osoby za přestupek. Je-li stanovena právní povinnost právnické osobě a její porušení naplní znaky přestupku, neodpovídá za jeho spáchání právnická osoba jako celek, ale fyzická osoba, která za ni jednala nebo měla jednat, a jde-li o jednání na příkaz, odpovídá ta fyzická osoba, která k takovému jednání dala příkaz. Odpovědnost za přestupek nevylučuje uplatnění zvláštních zákonů, které umožňují uložit za kvalifikovaná protiprávní jednání sankci přímo právnické osobě. Naproti tomu by byla odpovědnost za přestupek vyloučena, naplnilo-li by výše popsané protiprávní jednání odpovědného pracovníka znaky jiného správního deliktu postižitelného podle zvláštních právních předpisů.

Deliktní způsobilost pachatele přestupku je vázána na dosažení určité rozumové a volní vyspělosti odpovídající zpravidla určitému věku. Přestupkový zákon stanoví jako hranici odpovědnosti den, který následuje po dni patnáctých narozenin pachatele přestupku. Trvá-li přestupek po delší dobu, je odpovědnost omezena na období po dosažení patnácti let. Osobu, která v době spáchání přestupku dovršila 15 rok a nepřekročila osmnáctý rok svého věku, označuje zákon obecně termínem „mladiství“. Pro postih mladistvých platí zvláštní ustanovení v §19 přestupkového zákona. Odpovědnost za přestupek je vyloučena též u osob, které ho spáchaly ve stavu nepřičetnosti. Důvody, které vylučují přičetnost, stanoví přestupkový zákon v § 5 odst. 1, a v této práci je o tomto pojednáno v bodě 4.1.2.

Pachatelem přestupku může být zásadně každá fyzická osoba tj. občan České republiky, cizinec i osoba bez státní příslušnosti. Výjimky z působnosti zákonů upravují přestupky které jsou odůvodněny osobním postavením pachatele. Podle přestupkového zákona nelze jako přestupek projednat jednání, které má znaky přestupku, jehož se dopustila osoba požívající výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva.

Tyto osoby se projednávají podle zvláštních předpisů tzv. v režimu disciplinárních, kázeňského a kárného, řízení. Pro použití zvláštních předpisů je rozhodující status osoby v době spáchání deliktu za předpokladu, že v době rozhodování vztah kázeňské,kárné, pravomoci trvá. Přestal-li být pachatel takovou osobou, projedná se jeho jednání jako přestupek.

Většinu přestupků může spáchat jako pachatel kdokoliv, kdo je deliktně způsobilý. Některé skutkové podstaty však obsahují zvláštní znaky charakterizující pachatele např. jako účastníka shromáždění, uchazeče o zaměstnání apod. V tomto případě jde o tzv. konkrétní a speciální subjekt.

Přestupkový zákon neobsahuje ustanovení o součinnosti a účastenství. Spáchají-li přestupek dvě nebo více osob, odpovídá každá za své protiprávní jednání samostatně.

6.4 Subjektivní stránka přestupku

Obligatorní znak charakterizující subjektivní stránku je zavinění. Podle přestupkového zákona platí zásada, že k odpovědnosti za přestupek postačí zavinění

z nedbalosti, nestanoví-li zákon výslovně, že je třeba úmyslného zavinění. Z této zásady pak vychází konstrukce jednotlivých skutkových podstat ve zvláštní části. Forma zavinění je stanovena pouze tam, kde přestupkem je pouze úmyslné jednání. Tam, kde přestupkem může být jednání úmyslné i nedbalostní, má zjištění formy a postupně zavinění význam pro ukládání a vyměření sankce. Rozlišení stupně úmyslného zavinění, přímý a nepřímý úmysl, k naplnění skutkové podstaty stačí úmysl nepřímý, a zavinění z nedbalosti, vědomá a nevědomá nedbalost, k spáchání přestupku postačuje nedbalost nevědomá, není ve zvláštní části výslovně provedeno, viz. bod 4.3.

6.5 Materiální znak přestupku

Materiální znak přestupku je stupeň nebezpečnosti pro společnost. V tomto ohledu jsou hodnoceny všechny okolnosti (osoba pachatele, pohnutka nebo motiv jednání, četnost takových činů v daném místě a době apod.). .

6.6 Formální znak přestupku

Zákon prohlašuje určitá jednání za přestupky proto, že porušují nebo ohrožují zájem společnosti. Toto hledisko je vodítkem pro stanovených formálních znaků přestupku. Proto také konkrétní jednání, které má formální znaky přestupku, bude zpravidla jednáním porušujícím nebo ohrožujícím zájem společnosti. Nemusí však tomu tak být vždy, a proto správní orgán je povinen posoudit, zda zájem společnosti byl porušen nebo ohrožen v daném konkrétním případě. Míra porušení nebo ohrožení bude zároveň hlediskem pro posouzení závažnosti přestupku.

Formální a materiální znak přestupku musí být splněny současně, chybí-li byt' jeden, nemůže jít o přestupek.

7 Správní řízení

Na rozdíl od trestných činů, které projednávají a příslušný trest ukládají soudy podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon a podle zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení, protispolečenské jednání spáchané ve formě přestupku projednávají, posuzují a rozhodují příslušné správní orgány ve správním řízení podle zákona č. 200/1990 Sb., v platném znění, o přestupcích, část. III., a především dle ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., v platném znění, správní řád¹³.

Tyto dva zákony jsou hlavními a nejdůležitějšími právními předpisy v přestupkové agendě. Pokud není v přestupkovém nebo jiném zvláštním zákoně uvedeno něco jiného, vztahují se na řízení o přestupcích obecné zásady správního řízení.

7.1 Vysvětlení pojmu správní řízení

Předpisem komplexně upravujícím správní řízení, jak uvedeno výše, je správní řád – zákon č. 500/2004 Sb. Předmětem úpravy platného správního řádu je postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy. Tyto orgány se nazývají orgány výkonné moci.

7.2 Orgány výkonné moci

Mezi orgány výkonné moci náležejí ministerstva a jiné ústřední orgány státní správy, tzv. vnitřní dekoncentráty, tedy správní úřady s celostátní působností, které jsou podřízeny ústřednímu orgánu jako je Generální ředitelství cel nebo Zeměměřický úřad, a dále tzv. územní odborné správní úřady, např. úřady práce, veterinární správy a různé specializované inspekce, a patří sem též veřejné sbory tam, kde vydávají rozhodnutí ve správním řízení nebo jsou dotčeným orgánem, např. Policie České republiky podle zákona o zbraních nebo Hasičský záchranný sbor kraje podle zákona o požární ochraně.

¹³ ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo : komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů: podle právního stavu k 1. 1. 2007*. Praha: Linde, 2007. 495 s.

Správní řízení je tedy universální procesní režim, tzn. není dovoleno, aby správní úřad činil úkony vůči fyzickým a právnickým osobám mimo jeho rámec; přestože se hovoří např. o daňovém nebo přestupovém řízení, jde pouze o zvláštní podtypy správního řízení. Správní řízení zásadně směřuje k vydání rozhodnutí, jehož právní mocí se řízení končí. Ve správním řízení bývá zvykem hovořit místo o procesních stranách o účastnících řízení, tyto termíny jsou však záměnné.

Správní řád se rovněž vztahuje na postup orgánů územních samosprávných celků. V praxi půjde zejména o obecní a krajské úřady, dále zvláštní orgány, např. komise pro sociálně právní ochranu dětí a komise rady obce, pokud jim starosta svěří výkon přenesené působnosti.

8 Přestupkové řízení

Přestupkové řízení je speciálním správním řízením, upraveným jednak částí III. zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ustanovením §§ 51 až 88 a jednak správním řádem, tedy zákonem č. 500/2004 Sb. Pokud není v přestupkovém, nebo jiném zákoně uvedeno něco jiného, vztahují se na něj obecné přepisy o správním řízení. Jde tedy o speciální právní úpravu (*lex specialis*) ve vztahu k obecné právní úpravě - správnímu řádu. U přestupkového řízení platí důležité zásady správního řízení někdy modifikované přestupkovým zákonem a zároveň platné u přestupkového řízení podle speciálních zákonů.

Přestupkové řízení uplatňuje důležité zásady. Jedná se především o tyto základní principy: zásada zákonnosti, zásada vzájemné součinnosti, zásada rychlosti a hospodárnosti, zásada materiální pravdy, zásada rovnosti účastníků, zásada oficiality, zásada ústnosti jednání, zásada volného hodnocení důkazů, zásada presumpce neviny, zásada *in dubio pro reo* (v pochybnostech ve prospěch obviněného), zásada obhajoby, zásada dvouinstančnosti řízení, zásada zákazu reformace *in peius* (zákaz změny sankce v odvolacím řízení k tíži obviněného), zásada neveřejnosti ústního jednání, zásada teritoriality, zásada účelnosti a prospěšnosti, zásada *non bis in idem* (nelze dvakrát postihnout za jedno protiprávní jednání). Níže se jednotlivým zásadám práce věnuje hlouběji.

8.1 Zásada zákonnosti

Nejen vlastní rozhodnutí o přestupku, ale celý průběh řízení musí být v souladu se zákony a dalšími obecně závaznými právními předpisy. Jde o normy hmotněprávní i procesní předpisy. Závaznými normami se myslí prameny práva jako jsou zákony, zákonná opatření, nařízení vlády, obecně závazné právní předpisy ministerstev a obecně závazné vyhlášky obcí, okresních úřadů a dalších orgánů státní správy.

8.2 Zásada vzájemné součinnosti

Jde o součinnost se státními orgány a státními organizacemi a o součinnost správního orgánu s účastníky řízení. Státní orgány a organizace jsou povinny napomáhat správním orgánům při vyřizování přestupkové agendy. Mají povinnost oznamovat věcně a místě příslušným správním orgánům svá zjištění, z nichž vyplývá podezření ze spáchání přestupku. Zvláštní zákony ukládají speciální součinnost některým státním orgánům, např. § 44 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR. Občané jsou povinni podat správnímu orgánu nezbytná vysvětlení k prověření došlého oznámení o přestupku. Odmítnout mohou jen v případech, kdy by jim nebo osobám blízkým hrozilo nebezpečí postihu za přestupek nebo za trestný čin, nebo pokud by svou výpověď porušili státní nebo služební tajemství nebo stanovenou povinnost mlčenlivosti.

Zásada součinnosti správního orgánu s účastníky řízení musí být uplatněna v každém stadiu řízení. Přestupkový orgán dá proto účastníkům řízení možnost, aby mohli vyslovit své stanovisko a účinně obhájit svá práva a právem chráněné zájmy. Poskytuje pomoc a poučení účastníkům řízení při jednotlivých procesních úkonech a dalším osobám zúčastněným na řízení, např. svědkům a znalcům. Poučí účastníka řízení o jeho procesních právech a o důsledcích provedení nebo neprovedení určitých úkonů. Umožní mu nahlížet do spisů, navrhopat důkazy, podat odvolání, navrhnout přezkoumání rozhodnutí mimo odvolací řízení, přezkoumání soudem a další.

Účelem této zásady je zrychlení a zefektivnění procesu vedoucího k vydání rozhodnutí.

8.3 Zásada rychlosti a hospodárnosti

Plnění zásady rychlosti a hospodárnosti řízení však nesmí být na úkor přesnému a úplnému skutkovému zjištění.

Přestupkový orgán má za povinnosti vyřizovat případy ve stanovených lhůtách. Tak v jednoduchých případech rozhoduje bezodkladně na podkladě materiálu, kdy je skutkový stav bezpečně zjištěn a není pochybnosti o tom, že se obviněný z přestupku přestupku dopustil.

Zásadu rychlosti a hospodárnosti umožňuje i instituce tzv. samoopravy (autoremedury). Jejím účelem je, aby o odvolání nerozhodoval orgán vyššího stupně, pokud orgán který rozhodnutí vydal, považuje odvolání za opodstatněné, vyhoví mu v plném rozsahu a jestliže se rozhodnutí netýká jiného účastníka řízení než odvolatele, nebo pokud s tím souhlasí ostatní účastníci řízení. Nevyřídí-li prvoinstanční orgán odvolání sám autoremodurou, má povinnost odvolacímu orgánu předložit spisový materiál do 30 dnů ode dne, kdy odvolání došlo odvolacímu orgánu.

Výrazem hospodárnosti je, že přestupkový orgán použije při řízení takové prostředky, které jsou jednoduché, účinné a nezvyšují zbytečně náklady řízení.

8.4 Zásada materiální pravdy

Jedná se o to, že přestupkový orgán je povinen zjistit podklady co nejúplněji pro rozhodnutí a dát účastníkům příležitost, aby se k nim vyjádřili. Rozhodnutí musí vycházet ze spolehlivého zjištění stavu věci. Správní orgán se nesmí omezit jen na tvrzení účastníků, ale z vlastního podnětu vyšetřuje okolnosti, jsou-li potřebné ke zjištění skutkového stavu věci. Tuto povinnost má přestupkový orgán v kterémkoliv stadiu řízení.

8.5 Zásada rovnosti účastníků

Všichni účastníci jsou si v řízení rovni a orgán provádějící řízení musí této rovnosti dbát v celém průběhu řízení a vystříhat se všeho, co by ji porušovalo. Výrazem této zásady je i užívání rodného jazyka při přestupkovém řízení a použití oficiálního tlumočníka.

8.6 Zásada oficiality

Přestupky se projednávají z úřední povinnosti. Je v obecním zájmu, aby takto správní orgán postupoval. Výjimkou jsou přestupky, které se projednávají jen na návrh dle § 68 odst. 1 přestupkového zákona.

8.7 Zásada ústnosti jednání

Řízení o přestupku před orgánem prvního stupně je povinně stanoveno jako ústní jednání. Pokud to přispěje k objasnění věci, stanoví odvolací orgán druhostupňové řízení formou ústního jednání. Projednání přestupku bez přítomnosti obviněného je možné jen tehdy, odmítne-li ač řádně pozván, dostavit se k projednávání nebo se nedostaví bez řádné omluvy, nebo bez důležitého důvodu.

8.8 Zásada volného hodnocení důkazů

Zákon nestanoví přípustnost nebo průvodní sílu, prováděných důkazů. Ponechává správnímu orgánu, který řízení provádí, aby sám zhodnotil přípustnost a závažnost provedených důkazů. V rámci zásady volného hodnocení důkazů posuzuje přestupkový orgán, které ze svědeckých výpovědí vzájemně si odporujících přijímá a zda provedené důkazy postačí nebo zda je nutno je doplnit dalšími důkazy. Volná úvaha však neznamena zvůli správního orgánu, ale má odpovídat procesní logice. Tou je především využití a zhodnocení všech důkazů a provedení závěrů, odpovídající provedeným důkazům. Vyjádřením hodnocení důkazů je odůvodnění rozhodnutí. Důkazy musí být posuzovány nejen samostatně (jednotlivě), ale i ve svém souhrnu.

8.9 Zásada presumpce neviny

Obviněným z přestupku se stává osoba podezřelá ze spáchání přestupku okamžikem zahájení řízení. Pokud není vydáno pravomocné rozhodnutí s konstatováním viny, nutno pohlížet na osobu, proti které se vede přestupkové řízení, jako by byla nevinna.

8.10 Zásada obhajoby

Obviněný z přestupku má nezadatelné právo na vyjádření ke všem skutečnostem, které se mu kladou za vinu. Má právo uplatňovat skutečnosti a navrhnout důkazy na svou obhajobu. Správní orgán proto dá obviněnému možnost, aby se vyjádřil před vydáním rozhodnutí k podkladům a zjištěním a případně navrhnul ještě další doplnění. Stejná obhajovací práva má i advokát nebo jiný zástupce, kterého si obviněný zvolí.

Zásadou obhajoby je i osobní účast obviněného při jednání

8.11 Zásada dvouinstančního řízení

Odvolání jako řádný opravný prostředek realizuje zásadu dvouinstančního řízení. Odvolat se lze proti každému prvoinstančnímu rozhodnutí, vydanému v přestupkovém řízení. Právo odvolání je přiznáno jen účastníkům řízení. Bez odvolání některým účastníkem řízení, nelze zahájit a uskutečnit odvolací řízení. Proti rozhodnutí o odvolání, vydaném druhou stolicí, se nelze dále odvolat.

8.12 Zásada zákazu reformace in peius

Zásada zákazu změny sankce v odvolacím řízení k horšímu je uplatněna v přestupkovém řízení. Netýká se však dalších opatření, která jsou přezkoumávána. K horšímu mohou být změněna rozhodnutí o náhradě škody, o náhradě nákladů řízení a o zabrání věci. Stejná zásada platí v příkazním řízení. Po podání odporu proti příkazu nemůže být uložena pokuta vyšší, než byla v příkaze.

8.13 Zásada neveřejnosti ústního jednání

Jednání před přestupkovými orgány je v zásadě neveřejné jednání. Správní orgán proto na ně připustí jen osoby zúčastněné na řízení. Vedle členů a pracovníků správního orgánu jsou to účastníci řízení, přivolaní svědci, znalci, příp. tlumočník a osoby poškozené. Ve výjimečných případech může být uskutečněno veřejné ústní jednání, a to na základě usnesení přestupkového orgánu.

8.14 Zásada teritoriality

Rozhodující je spáchání přestupku na území České republiky. Podle přestupkového zákona je tedy stíhán pachatel bez ohledu na to, zda je státním občanem ČR nebo cizincem, který má trvalý pobyt na našem státním území.

Místní působnost zákona se řídí v omezené míře i zásadou personality. Jde o přestupky spáchané v cizině státním občanem ČR nebo cizincem, který má trvalý pobyt na území ČR.

9 Příslušnost k řízení o přestupcích

9.1 Věcná příslušnost

Věcná příslušnost určuje druh správního orgánu a který jeho stupeň je povolán ve věci rozhodnout v prvním stupni. Zpravidla je k projednávání přestupku příslušný ten správní orgán, v jehož působnosti došlo k přestupku, neboť projednávání přestupků je nedílnou součástí výkonu státní správy.

Přestupky projednávají obecní úřady nebo zvláštní orgány obcí, orgány Policie České republiky jde-li o přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, nebo stanoví-li tak zvláštní právní předpis, jiné správní orgány, stanoví-li tak zvláštní zákon.

K řízení věcně příslušný orgán je povinen provést přestupkové řízení a nesmí věc postoupit k projednání a rozhodnutí správnímu orgánu jiné kategorie nebo orgánu vyššího stupně, pokud to nedovoluje zákon.

K prvoinstančnímu rozhodování orgánem vyššího stupně místo orgánu nižšího stupně může dojít, jsou-li v konkrétním případě splněny zákonem stanovené podmínky.

Věcná příslušnost je závazná nejen pro správní orgán, ale i pro účastníka řízení. Správní orgán musí dodržovat věcnou příslušnost a dojde-li mu podání, o němž není příslušný rozhodnout, postoupí je věcně příslušnému orgánu. Zároveň o tom vyrozumí navrhovatele.

9.1.1 Obce

V rámci tzv. přenesené působnosti vykonávají obce státní správu v rozsahu a za podmínek, které stanoví zákony. Přestupkový zákon stanoví v § 53 odst. 1 přestupky, které mohou projednávat obce. Jde o přestupky proti pořádku ve státní správě ve věcech, které jsou jim svěřeny, přestupky proti pořádku v územní samosprávě, přestupky proti veřejnému pořádku, přestupky proti majetku, jakož i přestupky proti občanskému soužití, pokud nebyly spáchány porušením zvláštních právních předpisů o provozu na pozemních komunikacích, a přestupky na úseku vyhledávání, ochrany, využívání a dalšího rozvoje přírodních léčivých zdrojů, zdrojů přírodních minerálních vod a lázeňských míst.

V tomto ustanovení je upravena věcná příslušnost obcí všech kategorií (přesněji jejich obecních úřadů nebo zvláštních orgánů) k projednávání přestupků.

Speciálně je řešena působnost ve věcech přestupků v územně členěných statutárních městech. Zákon o obcích stanoví, že orgány statutárních měst vykonávají přenesenou působnost (tedy i působnost ve věcech přestupků), která je zákonem svěřena pověřeným obecním úřadům a orgánům obcí s rozšířenou působností. Působnost, která je zákonem svěřena orgánům ostatních obcí, vykonávají orgány městských obvodů a městských částí. Statutární město však může svým statutem upravit příslušnost k projednávání přestupků odchylně od tohoto pravidla.

9.1.2 Orgány Policie České republiky

Přestupky spáchané na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 odst. 1 písm. j) přestupkového zákona, projednávají v prvním stupni útvary Policie České republiky v okresech.

Novelizací zákona o přestupcích provedenou s účinností k 1. lednu 1999 je založena působnost orgánů Policie ČR k projednávání přestupků spáchaných neoprávněným přechováváním omamné nebo psychotropní látky v malém množství pro vlastní potřebu.

Naproti tomu projednávání přestupků proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích přešlo k 1. lednu 2001 podle § 124 odst. 2 písm. l) zákona číslo 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích, z působnosti Policie ČR do působnosti okresních úřadů a od 1.1.2003 do působnosti obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.

9.1.3 Jiné správní orgány

Zvláštní zákon stanoví, které jiné správní orgány jsou oprávněny projednávat přestupky. Jsou to především

- orgány Policie České Republiky
- finanční úřady
- celní úřady
- úřady práce
- orgány České správy telekomunikací
- orgány státní báňské správy
- okresní veterinární správy
- katastrální úřady
- zeměměřické a katastrální inspektoráty
- Česká inspekce životního prostředí a správy národních parků a chráněných krajinných oblastí
- Česká inspekce pro šlechtění a plemenitbu hospodářských zvířat

9.2 Funkční příslušnost

Funkční příslušnost znamená určení stupně orgánu téže kategorie, případně téhož systému státních orgánů.

Funkční příslušnost stanoví útvar, který v rámci věcně a místně příslušného správního orgánu je povolán k projednávání přestupku. Funkční příslušnost určují vnitřní směrnice jednotlivých orgánů, organizační řády a rozhodnutí vedoucích pracovníků správních orgánů¹⁴.

9.3 Místní příslušnost

Místní příslušnost k projednání přestupku se řídí místem spáchání přestupku. Přestupek tedy projednává věcně příslušný orgán, v jehož obvodu k jeho spáchání došlo. Je-li místně příslušných více správních orgánů, koná řízení ten, který zahájil řízení jako první.

Místně příslušný správní orgán může k snadnění projednání přestupku nebo z jiného důležitého důvodu postoupit věc i bez souhlasu účastníků řízení jinému věcně příslušnému správnímu orgánu, v jehož územním obvodu se pachatel zdržuje nebo pracuje.

V případě, že místně příslušných orgánů je několik a žádný z nich nechce řízení provést, určí nejbližší nadřízený správní orgán, který z nich řízení zajistí (tzv. negativně kompetenční spor). Ustanovení místní příslušnosti je pro správní orgán i účastníka řízení závazné. Přestupkový zákon však umožňuje, aby místně příslušný správní orgán, v zájmu urychlení projednávání a hospodárnosti, postoupil spisový materiál jinému správnímu orgánu téhož stupně aby provedl řízení místo něho. Půjde zpravidla o postoupení věci správnímu orgánu, v jehož obvodu má podezřelý trvalý pobyt nebo pracoviště. Za trvalý pobyt se považuje v souladu s předpisy o hlášení a evidencí pobytu občanů místo, kde má rodinu, byt nebo zaměstnání.

Pokud byl přestupek spáchán v cizině občanem České republiky nebo nelze-li spolehlivě zjistit místo spáchání přestupku, řídí se místní příslušnost místem posledního

¹⁴ ČERNÝ, Jan, HORZINKOVÁ, Eva, KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení : příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů: podle nového správního řádu a stavu k 1.1.2006*. Praha: Linde, 2005. 690 s.

trvalého pobytu pachatele. U cizinců, kteří mají trvalý pobyt v ČR, je místní příslušnost dána vždy místem pobytu.

Možnost postoupení přestupku musí být vždy správně chápána a ustanovení nutno vhodně použít. Nesmí se stát záminkou k tomu, aby se příslušný správní orgán zbavoval nepříjemných případů. Zároveň však nemůže žádný orgán odmítat převzetí řízení a prodlužovat projednávání, je-li účelnost postoupení zřejmá.

Například došlo-li ke spáchání přestupu na rekreačním pobytu a obviněný i svědci se vrátí do svého bydliště, je v zájmu urychlení řízení, požádá-li správní orgán místa spáchání přestupku, aby řízení provedl orgán místa trvalého nebo i přechodného pobytu obviněného i svědků.

10 Přípravné řízení

Účelem tohoto řízení je zjistit, zda-li jsou zákonné důvody pro zahájení přestupkového řízení. Toto první stadium začíná, jakmile se přestupkový orgán doví o podezření ze spáchání přestupku, následuje objasňování případu, došetřování přestupku a končí zahájením řízení nebo odložením věci. Každý přestupek je třeba v přípravném řízení řádně vyšetřit.

Zásada oficiality dává přestupkovému orgánu povinnost zabývat se každým podnětem, který odůvodňuje podezření ze spáchání přestupku. Podněty jsou velmi různé. Může jít například o písemné oznámení občana, orgánu nebo organizace, ústní oznámení pojaté do úředního záznamu, stížnost, úřední záznam pracovníka nebo funkcionáře o zjištění přestupku a další¹⁵.

Správní orgán posoudí, zda takové oznámení je dostatečným podkladem pro zahájení přestupkového řízení. Policie ČR objasňuje jen tehdy, pokud se o přestupku dozví. Pokud se o přestupku dozví správní orgán, když by přestupek objasňovala Policie ČR, koná správní orgán. Může si však vyžádat od Policie ČR potřebnou součinnost v dílčích věcech uvedených v § 59 přestupkového zákona.

¹⁵ PRŮCHA, Petr. *Správní řízení v praxi místní správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1996 . 83 s.

Policie ČR je věcně příslušná k prošetření následujících přestupků podle § 58 odst. 2, přestupkového zákona:

- Proti veřejnému pořádku
- Proti občanskému soužití, nasvědčují-li okolnosti tomu, že v jejich důsledku došlo k ublížení na zdraví,
- Proti majetku,
- Proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu,
- Proti pořádku ve státní správě, spáchané na úseku státní správy v působnosti Policie České republiky,
- Uvedené v § 29 odst. 1 písm. g), § 30 odst. 1 písm. d) až j) a § 35 odst. 1 písm. f), učiní orgán Policie nezbytná šetření ke zjištění osoby podezřelé ze spáchání přestupku a k zajištění důkazních prostředků nezbytných pro pozdější dokazování před správním orgánem. O zjištěných skutečnostech sepíše orgán policie úřední záznam , který přiloží k oznámení. Oznámení učiní orgán policie nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy se o přestupku dozví.

Zákon vymezuje poměrně široký okruh přestupků, u nichž mají orgány policie povinnost provést před podáním oznámení příslušnému správnímu orgánu nezbytná šetření k zjištění identity osoby podezřelé z jejich spáchání a k zajištění důkazních prostředků, speciálně těch, které by mohly být později zničeny nebo ztraceny a jež by ve vlastním řízení o přestupku nemohly být nahrazeny. Jedná se o přestupky, které patří výlučně do působnosti obcí (přestupky proti veřejnému pořádku podle § 47 a § 48, přestupy proti majetku podle § 50, přestupky proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu podle § 22 a s přestupků proti občanskému soužití podle § 49 ty, při nichž došlo k ublížení na zdraví) a dále o tři druhy přestupků, u nichž orgány policie prováděly obligatorní objasňování. Konkrétně jde o přestupek padělání lékařského předpisu a nezákonné manipulace s ním, nejzávažnější přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a přestupek neoprávněného lovení zvěře, nebo chytání ryb.

Při vymezení okruhu uvedených přestupků se přihlíželo zejména k tomu, že přestupky této povahy většinou souvisí s úkoly Policie ČR chránit bezpečnost osob a majetku a ke skutečnosti, že i jinak v uvedených směrech postižení podávají prvotně hlášení orgánů policie.

U shora uvedených přestupků připojuje orgán policie k oznámení o jejich spáchání zvlášť úřední záznam o zjištěných skutečnostech.

V praxi v řadě případů orgány policie provádějí často zpočátku šetření o získaných poznatcích o protiprávním jednání, aniž předem rozlišují, zda výsledkem bude podezření ze spáchání přestupku, trestného činu nebo jiného správního deliktu. Až po ujasnění přesnější kvalifikace je odlišen postup buď podle trestního řádu nebo podle zákona o přestupcích. Do té doby dosavadní výsledky šetření se využívají pro obě formy řízení.

Orgán policie věc odevzdá příslušnému orgánu, jde-li o jednání mající znaky přestupku, které se projednává podle zvláštních předpisů, nebo jde-li o jiný správní delikt než přestupek anebo nasvědčují-li skutečnosti, že jde o trestný čin.

Věc policejní orgán odloží, není-li dáno podezření z přestupku, nebo nelze-li přestupek projednat, anebo nezjistí-li do jednoho měsíce ode dne, kdy se o přestupku dozvěděl, skutečnosti odůvodňující podezření, že jej spáchala určitá osoba; pominou-li důvody odložení, věc oznámí, není-li namístě věc vyřídit jinak.

Toto ustanovení řeší situaci, kdy ze šetření věci orgánem policie vyjde najevo, že jednání nelze projednat jako přestupek, nebo vyjdou najevo skutečnosti, které brání dalšímu projednávání věci.

Důvodem pro odevzdání věci příslušnému orgánu jsou případy, ve kterých vyjde najevo, že nejde o přestupek, ale o podezření z jiného správního deliktu, nebo trestného činu. Dalším důvodem pro odevzdání věci jinému než správnímu orgánu bude zjištění, že skutek pachatele mající znaky přestupku nelze projednat v řízení o přestupku, ale je nutno věc předat k projednání podle zvláštních předpisů.

Dozví-li se orgán policie o přestupku od občana, vyrozumí jej na jeho žádost do třiceti dnů o provedených opatřeních.

11 Oznámení přestupku

Oznámení přestupku je vyjádřením součinnosti policie se správním orgánem. Orgány policie přijmou každé oznámení o přestupku, které jim oznámí občan, státní orgán nebo

organizace. Pokud se nejedná o přestupek, který by měla objasňovat policie, postoupí tento případ příslušnému správnímu orgánu k zahájení přestupkového řízení. Oznámení doplní všemi materiály, které byly shromážděny v souvislosti s podaným oznámením, např. Protokol o podání vysvětlení, protokol o ohledání místa činu a další.

12 Odevzdání přestupku

Pokud orgánu policie dojde oznámení, z něhož je zřejmé, že nelze takové jednání projednat jako přestupek, odevzdá tento případ příslušnému orgánu. Půjde o jednání, které mají znaky přestupku, které se projednávají podle zvláštních předpisů. Jedná se hlavně o kázeňské přestupky příslušníků vojensky organizovaných sborů, nebo o jiný správní delikt než přestupek nebo o jednání nasvědčující, že jde o trestný čin.

Správních deliktů se dopouštějí především právnické a fyzické osoby podnikající podle zvláštních předpisů porušením stanovených povinností, např. na úseku životního prostředí.

Rozdíl mezi přestupky a jinými správními delikty spočívá v odlišnosti právního režimu, jímž se řídí jejich projednávání a postih. Pro řízení o jiných správních deliktech platí správní řád s případnými odlišnostmi, stanovenými v příslušných zákonech. Sankce ukládané za jiné správní delikty, mají zpravidla horní hranici pokut značně vyšší, než pokuty dle přestupkového zákona.

U správních deliktů může být i objektivní odpovědnost (není třeba zavinění), postih může směřovat vůči právnické osobě, u přestupku jde vždy o fyzickou osobu.

13 Vysvětlení

Oprávnění požadovat potřebná vysvětlení od osoby, která může přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení přestupku a jeho pachatele, mají jak správní orgány tak policisté a strážníci. V případě potřeby mohou vyzvat tuto osobu, aby se dostavila ve stanovenou dobu a na určené místo k sepsání protokolu o podání vysvětlení. Osoba je povinna

výzvě vyhovět. V tomto případě správní orgán postupuje dle § 60, přestupkového zákona Policie ČR dle § 12 zákona č. 283/1991 Sb.

Vysvětlení může odepřít, kdo by při řízení před správním orgánem způsobil sobě nebo osobám blízkým nebezpečí postihu za přestupek, případně trestný čin.

Vysvětlení nesmí být požadováno od osoby, která by porušila státní nebo služební tajemství nebo výslovně stanovenou povinnost mlčenlivosti.

Před podáním vysvětlení musí správní orgán, policista i strážník poučit osobu, se kterou je sepsován vysvětlovací zápis.

Kdo by bez dostatečné omluvy nebo bez závažných důvodů nevyhověl výzvě k podání vysvětlení, může být předveden k sepsání protokolu o podání vysvětlení.

Kdo se dostaví na výzvu, má nárok na náhradu nutných výdajů a na náhradu ušlého výdělku. Nárok na náhradu musí být uplatněn do sedmi dnů ode dne, kdy se povinná osoba dostavila k podání vysvětlení. Nárok na náhradu nemá ten, kdo se dostavil jen ve vlastním zájmu nebo pro své protiprávní jednání. O podání vysvětlení je vždy zpracován protokol¹⁶.

14 Objasňování přestupku

Podle § 2 odst. 1 písm. j) zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR je povinnost policistů odhalovat přestupky a ty, které zákon o přestupcích definuje v § 58 objasňovat.

Objasňování přestupků se koná buď na základě vlastního šetření policie nebo dle oznámení o přestupku, které podá občan nebo organizace nebo některý orgán. O osobním oznámení se sepíše Protokol o podání vysvětlení.

Při objasňování přestupků se Policie ČR řídí zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích a zákonem č. 283/1991 Sb., o Policii ČR.

Podle tohoto zákona je policie oprávněna :

¹⁶ FLEGL, Vladimír. *Přestupky a jiné správní delikty : texty s předmluvou*. Praha: Beck, 1998, 193 s.

- a) vyžadovat vysvětlení od státních orgánů a organizací
- b) žádat odborná vyjádření od příslušných orgánů,
- c) vyžadovat lékařské vyšetření včetně odběru krve a moče ke zjištění množství alkoholu nebo jiné návykové látky. Tomuto úkonu je osoba povinna se podrobit, jen není-li to spojeno s nebezpečím pro její zdraví,
- d) ohledat místo přestupku a věci, které mají vztah ke spáchanému přestupku a v souvislosti s tím zjišťovat a zajišťovat stopy,
- e) vyzvat k vydání věci, případně po marné výzvě odejmout tuto věc, pokud lze předpokládat, že v řízení o přestupku může být vysloveno její propadnutí nebo může být zabráná. Nelze však odejmout věc, u níž její hodnota je v nápadném nepoměru k povaze přestupku,
- f) provést potřebné úkony při zajištění totožnosti osob a jejich pobytu,
- g) vyžadovat potřebná vysvětlení od občanů,
- h) vyžadovat výpis rejstříku trestů v případech, ve kterých by předchozí trestní postih mohl vést k posouzení skutku jako trestného činu
- i) obstarat potřebné podklady, zejména spisy a jiné písemné materiály.

Přestupky, které policie objasňuje, se vyřizují co nejrychleji. Objasňování musí být provedeno bez průtahů, zpravidla do jednoho měsíce ode dne, kdy se dověděl orgán policie o přestupku. O skončení objasňování a provedených opatřeních vyrozumí orgán policie osobu podezřelou z přestupku a zároveň oznamovatele, pokud o to požádal.

Postup Policie ČR je upraven interním aktem řízení – závaznými pokyny policejního prezidenta.

15 Postoupení oznámení

Postoupení oznámení o přestupku upravuje zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. V případech, kdy orgán policie přijme oznámení o přestupku, který neobjasňuje, postoupí takové podání příslušnému správnímu orgánu a o svém postupu informuje účastníka řízení.

16 Odložení věci

Orgánu policie se umožňuje, aby sám odložil věc, pokud není dáno podezření z přestupku a nelze přestupek projednat, nebo se do jednoho měsíce nezjistí pachatel.

Policejní orgán, který konal objasňování přestupku, věc odloží, jestliže osoba podezřelá z přestupku

- požívá výsad a imunit podle zákona nebo mezinárodního práva,
- v době spáchání přestupku nedovršila patnáctý rok svého věku,
- trpěla duševní poruchou, při níž nemohla rozpoznat, že svým jednáním porušuje nebo ohrožuje zájem chráněný zákonem nebo ovládat své jednání. Pro posouzení tohoto stavu postačí vyjádření příslušného zdravotnického zařízení,
- zemřela,
- je nepřítomna a věc proto nelze náležitě objasnit.

Dále policejní orgán věc odloží v případech, že

- skutek se nestal nebo není přestupkem,
- o skutku bylo pravomocně rozhodnuto správním orgánem nebo orgánem činným v trestním řízení,
- přestupek byl vyřízen v blokovém řízení,
- návrh na projednání přestupku byl podán opožděně nebo byl vzat zpět,
- vyšlo najevo, že jde o tzv. návrhový přestupek a návrh nebyl podán, od doby spáchání přestupku uplynul jeden rok, na přestupek se vztahuje amnestie,
- odložit věc může i správní orgán před zahájením řízení – dle § 66 přestupkového zákona.

17 Sankce

Přestupkový zákon používá pro označení právního následku přestupku termínu „sankce“.

Za přestupek lze uložit jen sankce, které stanoví jen zákon o přestupcích v § 11. Správní orgán podle tohoto ustanovení postupuje, pokud jiný zákon nemá o sankcích za přestupky v něm uvedené zvláštní ustanovení.

Sankce uvedené v § 11 přestupkového zákona lze uložit za podmínek a v mezích stanovených v dalších ustanoveních přestupkového zákona. Nestanoví-li zvláštní zákon jinak, lze za každý přestupek uložit napomenutí nebo pokutu; zákaz činnosti a propadnutí věci, jen jsou-li v konkrétním případě splněny podmínky pro jejich uložení.

Zákon č. 200/1990 Sb., přestupkový zákon, v § 11 odst. 1 uvádí sankce, které lze uložit za spáchání přestupku

- napomenutí
- pokutu
- zákaz činnosti
- propadnutí věci

Zákon o přestupcích nerozlišuje hlavní a vedlejší sankce. Sankce může být uložena samostatně, za přestupek se uloží jedna ze sankcí, nebo s jinou sankcí, za přestupek se uloží více sankcí zároveň. Výjimkou je pouze napomenutí, které nelze uložit spolu s pokutou¹⁷.

Tato zákonná úprava umožňuje dostatečnou pružnost při používání sankcí v konkrétním případě výběr takového druhu sankce nebo takové kombinace sankcí, které jsou nejlépe způsobilé splnit účel sankce a zhodnotit závažnost přestupku.

Zákon o přestupcích též umožňuje v ustanovení § 11 odst. 3 upustit od uložení sankce. Zákon totiž tímto ustanovením předpokládá, že již samotné projednání přestupku a vyslovení viny má na pachatele účinky, které by mělo uložení sankce a její výkon.

¹⁷ FLEGL, Vladimír. *Přestupky a jiné správní delikty : texty s předmluvou*. Praha: Beck, 1998, 193 s.

Jestliže správní orgán upustil od uložení sankce, nemůže pachateli uložit omezující opatření podle § 17 zákona o přestupcích, může ale rozhodnout o jeho povinnosti nahradit škodu, kterou přestupkem způsobil.

Při určení druhu sankce a její výměry se přihlédne k závažnosti přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem za nichž byl spáchán, k míře zavinění, k pohnutkám a k osobě pachatele, zda a jakým způsobem byl pro týž skutek postižen v disciplinárním řízení.

Za více přestupků téhož pachatele projednaných ve společném řízení se uloží sankce podle ustanovení vztahujícího se na přestupek nejpřísněji postižitelný. Zákaz činnosti lze uložit, jestliže ho lze uložit za některý z těchto přestupků.

Pokud správní orgán od uložení sankce neupustí, musí určit, který z použitelných druhů sankcí a v jaké výměře je třeba uložit. Výměrou se rozumí jednak určení trvání doby sankce, jednak výše sankce a u zákazu činnosti i určení druhu a rozsahu zakázané činnosti.

18 Kriteria pro určení sankce

V § 12 odst. 1 zákona o přestupcích jsou pro určení druhu sankce a její výměry stanovená závazná kritéria, která musí správní orgán v každém jednotlivém případě použít.

18.1 Závažnost přestupku

Hlavním kritériem je závažnost přestupku. Ta je zákonem obecně vyjádřena v druhu sankce a v horní hranici výměry sankce, kterou lze za přestupek uložit. Správní orgán však musí určit závažnost konkrétního přestupku. Hlediska, na jejichž základě závažnost posuzuje, jsou uvedena demonstrativně. Závažnost přestupku proto mohou ovlivnit i jiné skutečnosti. Tato hlediska, částečně se překrývající, tvoří celek. Správní orgán je hodnotí komplexně a ve vzájemné souvislosti.

18.2 Způsob spáchání přestupku

Způsob spáchání přestupku zahrnuje druh jednání, konání, opomenutí, a jeho povahu, jakož i použité prostředky.

18.3 Způsobený následek spáchaného přestupku

Následkem přestupku se rozumí porušení nebo ohrožení zájmu společnosti, který je objektem přestupku.

18.4 Okolnosti, za nichž došlo ke spáchání přestupku

Okolnosti, za nichž byl přestupek spáchán, jsou objektivní a subjektivní okolnosti, které závažnost přestupku snižují. Jedná se třeba o případy, kdy pachatel přestupek spáchal v duševním rozrušení, pod vlivem tíživých osobních poměrů, pod tlakem závislosti podobně. Avšak mohou i závažnost přestupku zvyšovat, jako v případech, kdy pachatel přestupek páchal po delší dobu, porušil svou zvláštní povinnost, dopustil se více přestupků apodobně.

18.5 Míra zavinění

Míra zavinění je v zásadě dána jeho formou. Formy zavinění tvoří určitou stupnici, v níž úmysl je závažnější než nedbalost, přímý úmysl, za jinak stejných okolností, závažnější než úmysl nepřímý a vědomá nedbalost bývá zpravidla závažnější než nedbalost nevědomá.

18.6 Pohnutka

Pohnutkou, nebo-li motivem se rozumí vnitřní podnět, který pachatele vedl k rozhodnutí spáchat přestupek.

18.7 Osoba pachatele

Význam osoby pachatele pro hodnocení závažnosti přestupku vyplývá z jeho chování ve společnosti a z těch okolností, z nichž lze soudit na jeho nápravu.

Jednání, které je přestupkem může být zároveň i disciplinárním proviněním, a proto postiženo jak sankcí za přestupek tak disciplinárním opatřením podle zvláštního předpisu. Pro vztah postihu za přestupek a disciplinárního postihu neplatí zásada non bis in idem (ne dvakrát v té samé věci). Výjimku tvoří přestupky osob uvedených v § 10 zákona o přestupcích. Jestliže byl proto pachatel přestupku za týž skutek postižen disciplinárně, může mu být uložena sankce za přestupek. K této skutečnosti je však správní orgán povinen při určení druhu sankce a její výměry přihlídnout. Pokud považuje disciplinární postih za postačující, věc odloží a bylo-li řízení o přestupku zahájeno, věc zastaví¹⁸.

Jestliže se pachatel dopustil dvou nebo více přestupků, správní orgán rozhodne o každém přestupku a za každý přestupek může uložit sankci.

19 Souběh více přestupků

Zvláštní zásada platí pro ukládání sankcí při souběhu přestupků, které se projednávají ve společném řízení, to je v případě, kdy se pachatel dopustil více přestupků, které je příslušný projednat týž orgán. V tomto případě správní orgán postihne všechny sbíhající přestupky uložením úhrnné sankce podle toho ustanovení, které se vztahuje na přestupek nejprísněji postižitelný.

Protože za každý přestupek lze uložit pokutu, bude zpravidla nejprísněji postižitelný přestupek, za který lze uložit pokutu s nejvyšší horní hranicí. Pokud by horní hranice u všech nebo u více sbíhajících přestupků byla stejná, je nejprísněji postižitelný přestupek, za který lze vedle pokuty uložit zákaz činnosti, respektive s nejdelší dobou zákazu činnosti. Jinak při stejné sazbě pokuty správní orgán stanoví úhrnnou sankci podle toho ustanovení, které se vztahuje na nejzávažnější přestupek.

¹⁸ FLEGL, Vladimír. *Přestupky a jiné správní delikty : texty s předmluvou*. Praha: Beck, 1998, 193 s.

Spolu se sankcí za nejpřísněji postižitelný přestupek může správní orgán uložit zákaz činnosti, jestliže ho lze uložit za některý ze sbíhajících přestupků. Nemůže ale uložit propadnutí věci, pokud za přestupek nejpřísněji postižitelný nelze této sankce užít.

Tato zásada se vztahuje i na ukládání sankcí v blokovém řízení.

20 Napomenutí

Napomenutí je prostředkem morálního, výchovného působení. Ukládá se za méně závažné jednání. Bylo-li rozhodnutí o jeho uložení zrušeno, hledí se na napomenutí jakoby uloženo nebylo.

21 Výše pokut za spáchání přestupku

Podle přestupkového zákona, § 13 lze uložit pokutu ve výši 1 000 Kč, nestanoví-li zvláštní část zákona o přestupcích nebo jiný zákon, pokutu vyšší.

V § 13 odst. 2 zákona o přestupcích se uvádí, že v blokovém řízení lze uložit za spáchání přestupku pokutu do výše 1000 Kč, pokud však zákon o přestupcích nebo jiný zákon nepřipouští v takovém řízení uložit pokutu vyšší a v příkazním řízení do 4 000 Kč¹⁹.

Přestupkový zákon tedy nestanoví výši pokuty absolutně, ale relativně, tedy do určené výše, a stanoví její maximální přípustnou hranici.

Správní orgán stanoví v rozhodnutí pro zaplacení pokuty lhůtu. Může povolit zaplacení pokuty v určených splátkách. Jestliže pokuta nebyla dobrovolně zaplacená a rozhodnutí o jejím uložení se stalo vykonatelným, vymáhá se prostředky výkonu rozhodnutí pro peněžitá plnění. Správní orgán a ani soud nemůže pro případ nezaplacení pokuty uložit náhradní sankci.

¹⁹ PRŮCHA, Petr. *Správní řízení v praxi místní správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1996 . 83 s.

Pokuta je majetkovou sankcí, nikoliv náhradou škody, která byla přestupkem způsobena.

Pokuta uložená orgánem obce je příjme obce, jejíž orgán ve věci rozhodoval v prvním stupni. Pokuta uložená jiným správním orgánem České republiky je příjmem státního rozpočtu této republiky.

Příjmem kterého rozpočtu je výnos pokut, závisí na tom, který správní orgán o přestupku rozhodoval v prvním stupni. Pokuta, kterou uložil orgán obce, je příjmem rozpočtu obce. To se týká i pokut uložených těmito orgány v blokovém a příkazním řízení, jakož i pokut uložených v blokovém řízení jimi pověřenými osobami. Obce také rozhodnutí o uložení pokuty jimi vydaná vykonávají, pokud nebyl podán návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Pokuta, kterou uložil jiný správní orgán ČR, je příjmem rozpočtu České republiky. Rozhodnutí jimi vydaná vykonávají finanční úřady.

22 Zákaz činnosti

Zákaz činnosti je druhem sankce za přestupek, jejímž účelem je především bránit pachateli v případném opakování přestupku, a proto plní zejména preventivní a výchovnou funkci. Obecně lze říct, že tento druh sankce je velmi účinný, avšak, jak vypovídá statistika v praktické části, téměř nevyužívaný. Na pachatele má mnohem výraznější dopad, než pokuta, která spíše vyvolá na krátkou dobu opatrnost pachatele, ale nezabrání dalšímu opakování přestupku.

Vedle obecných zásad pro ukládání sankcí jsou pro uložení zákazu činnosti stanoveny zvláštní podmínky.

22.1 Zásady ukládání sankce zákazu činnosti

Zákaz činnosti lze uložit jen za přestupky uvedené ve zvláštní části přestupkového zákona nebo v jiném zákoně a na dobu tam stanovenou nejdéle na dva roky, a jde-li o činnost, kterou pachatel vykonává v pracovním nebo jiném obdobném poměru, nebo k níž je třeba

povolení nebo souhlasu státního orgánu, a spáchá-li pachatel přestupek touto činností nebo v souvislosti s ní.

Zákaz činnosti lze uložit samostatně nebo spolu s jinou sankcí, vždy ale, na rozdíl od jiných sankcí, jen za přestupky, u nichž je výslovně uveden ve zvláštní části přestupkového zákona nebo v jiném zákoně.

Správní orgán může zákaz činnosti uložit na dobu, která je stanovena u příslušného přestupku. Doba je vymezena její horní hranicí – 6 měsíců, 1 rok, 2 roky. Pokud by zvláštní zákon dobu zákazu činnosti nestanovil, lze ho uložit nejdéle na dva roky²⁰.

22.2 Předmět sankce zákazu činnosti

Předmětem zákazu činnosti může být pouze činnost, kterou pachatel v době spáchání přestupku vykonává v pracovním poměru, nebo v jiném obdobném poměru. Zákaz činnosti vykonávané ve služebním poměru nebude přicházet v úvahu proto, že osoby v takovém poměru jsou z působnosti přestupkového zákona vyňaty.

Předmětem zákazu činnosti může být též činnost, k níž je třeba povolení nebo souhlasu státního orgánu. Tato zvláštní podmínka pro výkon určitých činností musí být stanovena právním předpisem. Bez povolení nebo souhlasu takovou činnost nelze vůbec vykonávat. Zakázat je proto možné i činnost, kterou pachatel vykonává bez právním předpisem požadovaného povolení nebo souhlasu. Po dobu zákazu činnosti nemůže být pachateli v takovém případě povolení nebo souhlas vydán. Pravomocným rozhodnutím, jímž byla činnost zakázána, jsou všechny orgány vázány.

Povolení nebo souhlas je formou rozhodnutí státního orgánu, kterým se zakládá oprávnění konkrétní osoby vykonávat konkrétně určenou činnost. Pokud toto oprávnění k určité činnosti vzniká nikoli rozhodnutím, ale přímo z právního předpisu nebo registrací u příslušného orgánu, nelze sankci zákazu činnosti uložit.

²⁰ PRŮCHA, Petr. *Správní řízení v praxi místní správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1996 . 83 s.

Zákazem činnosti pracovní poměr nebo jiný obdobný poměr nezaniká, ani se neruší povolení nebo souhlas k výkonu činnosti. Jestliže příslušný orgán v důsledku uložení zákazu činnosti za přestupek povolení nebo souhlas zrušil, výkonem této sankce se oprávnění k činnosti neobnovuje. K tomu je třeba vydat nové povolení nebo souhlas.

Činnost lze zakázat za podmínky, že ji pachatel vykonával sám a přestupek spáchal právě touto činností nebo v souvislosti s ní. Mezi přestupkem a činností, která má být zakázána, musí proto existovat přímá souvislost. Tato podmínka je zároveň specifickým hlediskem pro určení obsahu a rozsahu zakazované činnosti tak, aby výkon sankce mohl splnit svůj účel.

Ve výroku rozhodnutí musí být činnost, která se zakazuje, do té míry vymezena přesně a jednoznačně, aby nebylo pochybnosti, co je zakázáno a aby bylo možné sankci fakticky vykonat a dodržování zákazu kontrolovat. I když zákaz činnosti není omezen jen na území ČR, v cizině není možnost jej vynutit.

Činnosti, které mohou být zakázány jsou v § 14 odst. 1 přestupkového zákona vymezeny taxativně. Jinou činnost, než zde uvedenou, nelze formou sankce zakázat. Zákaz některých činností nespádajících pod toto ustanovení může však být uložen jako omezující opatření podle § 17 přestupkového zákona, viz dále v textu.

Úmyslné vykonávání činnosti, která byla rozhodnutím správního orgánu zakázána, může být postiženo jako trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 171/1 c) TZ. Jako příklad je možné uvést porušení zákazu řízení motorových vozidel.

22.3 Počítání doby při uložení sankce zákazu činnosti

Do doby zákazu činnosti se započítává doba, po kterou pachatel na základě opatření správního orgánu učiněného v souvislosti s projednávaným přestupkem nesměl již tuto činnost vykonávat.

Výkon sankce zákazu činnosti začíná právní mocí rozhodnutí, kterým byla uložena, a končí uplynutím doby, na kterou byla stanovena.

Pokud příslušný správní orgán v souvislosti s projednávaným přestupkem učinil před právní mocí rozhodnutí o přestupku opatření, na jehož základ již pachatel nesměl činnost, která se zakazuje, vykonávat, doba od účinnosti takového opatření do právní moci rozhodnutí se započítává do doby zákazu činnosti, respektive o tuto dobu se zkracuje. Zápočet doby uvede správní orgán ve výkonu rozhodnutí.

Správní orgán může takové opatření učinit, jen je-li k tomu zmocněn právním předpisem. Mezi tímto opatřením a projednávaným přestupkem musí být přímá souvislost. Jestliže opatření bylo učiněno z jiného důvodu, zápočet doby nelze provést.

Pokud doba, která se započítává, by byla stejná nebo delší než doba zákazu činnosti, správní orgán tuto sankci neuloží. Neuloží ji ani v případě, kdyby se započtením doba zákazu činnosti zkrátila natolik, že sankce nemůže splnit svůj účel.

Jiné skutečnosti dobu výkonu sankce zákazu činnosti neovlivňují. Jmenovitě se neprodlužuje o dobu, po kterou pachatel zákaz činnosti nedodržel²¹.

22.4 Možnosti upuštění od části sankce zákazu činnosti

Od výkonu zbytku zákazu činnosti lze po uplynutí poloviny doby výkonu této sankce upustit, jestliže pachatel přestupku způsobem svého života prokázal, že její další výkon není potřebný.

Rozhodnutí o upuštění od výkonu zbytku zákazu činnosti nemůže správní orgán vázat na splnění určité podmínky. Nelze také upustit jen od výkonu části zakázané činnosti, ale jen od zbytku celé sankce, tak jak byla uložena ve výroku rozhodnutí.

Splnění podmínky, že další výkon zákazu činnosti není potřebný, posuzuje správní orgán ve vztahu k dosažení účelu sankce, to je zda pachatel způsobem svého života prokázal, že lze důvodně očekávat, že se v souvislosti se zakázanou činností opětovně nedopustí přestupku.

²¹ PRŮCHA, Petr. *Správní řízení v praxi místní správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1996 . 83 s.

23 Sankce propadnutí věci

Propadnutí věci lze uložit, jestliže věc náleží pachateli a věc byla ke spáchání přestupku užita nebo určena, anebo byla přestupkem získána nebo byla nabyta za věc přestupkem získanou.

Účelem sankce propadnutí věci je jednak omezit pachateli možnost páčání dalších přestupků, jednak mu odejmout prospěch z přestupku, např. „kdo použije bez povolení výbušninu k trhacím nebo ohňostrojovým pracím“ - § 40 odst. 1 písm. c) přestupkového zákona. Lze ji uložit samostatně nebo s kteroukoliv jinou sankcí za každý přestupek, jehož povaha užití tohoto druhu sankce nevylučuje, a jsou-li pro její uložení splněny zákonem stanovené podmínky.

Věcí se pro přestupkový zákon myslí ovladatelný hmotný předmět, který může být předmětem vlastnictví. Musí jít o věc individuálně určenou a samostatnou, nikoliv tedy o součást věci, která v době vydání existuje a je dosažitelná.

V některých případech je taková věc znakem skutkové podstaty přestupku. Ve výroku rozhodnutí musí správní orgán věc přesně označit tak, aby nemohla být zaměněna s jinou věcí a aby při výkonu rozhodnutí nebylo pochyb, co je jeho předmětem.

Věcí se rozumí i peníze, které pachatel získal přestupkem nebo nabyt za věc přestupkem získanou. Propadlé peníze se ve výroku rozhodnutí označí výší příslušné částky.

Za propadlou lze prohlásit jen věc, která náleží pachateli, a to v době vydání rozhodnutí. Přitom musí jít o věc, která mu náleží zcela. Je-li pachatel spoluvlastníkem věci, nelze ji za propadlou prohlásit může ale být případně zabrána podle § 18 přestupkového zákona, viz dále v textu. Proto nelze prohlásit za propadlou např. věc odcizenou, zpronevěřenou, svěřenou do úschovy nebo vypůjčenou. Náleží mu však věc, kterou nabyt za věc získanou přestupkem, když věc získaná přestupkem pachateli nenáležela. Správní orgán je povinen zkoumat, zda tato podmínka je splněna.

Věc musí být k spáchanému přestupku ve vztahu vymezeném v ustanovení § 15, písm. a) až b), přestupkového zákona, to je věcí, která byla ke spáchání přestupku užita, byla ke spáchání přestupku určena. Jde o věc, která je obecně určena k páčání přestupku, ale ještě ji k páčání přestupku nebylo použito. Z povahy takové věci vyplývá, že její propadnutí lze

vyslovit jen u úmyslných přestupků, a to u jejich přípravy. Protože však přestupkový zákon neumožňuje postihnout přípravu k přestupku, ale jen dokonaný přestupek – kromě ustanovení § 50 přestupkového zákona – aplikace tohoto ustanovení nebude zřejmě přicházet v úvahu. Dále byla-li věc získána přestupkem. Je to věc, která byla prostřednictvím přestupku vyrobena, nebo jinak získána. V posledním případě, byla nabyta za věc získanou přestupkem. Právní titul nabytí věci je nerozhodný. Takto nabyta musí být celá věc. Nelze proto prohlásit za propadlou věc, která za věc získanou přestupkem byla nabyta jen z části²².

23.1 Ustanovení k hodnotě propadlé věci

Propadnutí věci nelze uložit, je-li hodnota věci v nápadném nepoměru k povaze přestupku.

Přestupkový zákon nestanoví absolutní hodnotu věci, nad kterou její propadnutí nelze vyslovit. Jediným kritériem je poměr hodnoty věci k povaze spáchaného přestupku. Správní orgán přitom bude při aplikaci tohoto ustanovení vycházet z účelu sankce. Hodnota věci proto nesmí být tak vysoká, aby způsobená majetková újma odporovala účelu sankce a postihovala pachatele nadměrně tvrdě.

Aplikace tohoto ustanovení nebude zřejmě v praxi vyvolávat pochybnost u věci získané přestupkem nebo nabyté za věc získanou přestupkem. Zde jde o to, odejmout pachateli neoprávněný prospěch a tím je uvedená věc. Nebude ale přicházet v úvahu propadnutí věci nemovité.

Pokud jde o věc užitou ke spáchání přestupku je při rozhodování o jejím propadnutí podstatná nejen její hodnota, ale také k jakému užívání je určena. Správní orgán proto neprohlásí za propadlou věc, bez níž by sice nebylo možno přestupek spáchat, avšak svou povahou není k páčání přestupku určena.

²² PRŮCHA, Petr. *Správní řízení v praxi místní správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1996 . 83 s.

23.2 Ustanovení o vlastníku propadlé věci

Vlastníkem propadlé věci sestává stát.

Dnem právní moci rozhodnutí přechází věc do vlastnictví státu. Hospodaření s majetkem, jehož stát nabyt výrokem správního orgánu o propadnutí věci přísluší orgánu, který podle povahy věci je určen ustanovením § 11 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím zastupování v právních vztazích²³.

Způsob, jakým se věc dostane do dispozice správního orgánu upravuje ustanovení § 75 přestupkového zákona. Jedná se o institut vydání a odnětí věci. Kdo má u sebe věc důležitou pro zjištění skutkového stavu věci, nebo věc, která může být prohlášena za propadlou nebo zabranou, je povinen na výzvu správního orgánu ji vydat; nevydá-li ji, může se mu věc na základě rozhodnutí správního orgánu odejmout. Odvolání proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek.

23.3 Ustoupení od uložení sankce

Od uložení sankce lze v rozhodnutí o přestupku upustit, jestliže k nápravě pachatele postačí samotné projednání přestupku. Upuštění od uložení sankce předpokládá, že samotné projednání přestupku a vyslovení viny má na pachatele účinky, které by mělo uložení sankce a její výkon.

24 Ochranná opatření

Ochrannými opatřeními jsou, podle přestupkového zákona

- omezující opatření
- zabránění věci

²³ PRŮCHA, Petr. *Správní řízení v praxi místní správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1996 . 83 s.

Ochranná opatření se od sankcí liší tím, že újma, kterou způsobují, není jejich záměrně vyvolaným, ale jen vedlejším účinkem. Podstatou ochranných opatření je prevence. Jejich cílem je odstranit nebo alespoň omezit nebezpečí dalšího porušení nebo ohrožení zájmů, které chrání přestupkový zákon.

24.1 Omezující opatření

Omezující opatření spočívá v zákazu navštěvovat určená veřejně přístupná místa a místnosti, v nichž se podávají alkoholické nápoje nebo se konají veřejné tělovýchovné, sportovní nebo kulturní podniky. Lze je uložit pachateli přestupku na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, přestupku proti veřejnému pořádku a přestupku proti občanskému soužití.

Omezující opatření je právním následkem přestupku, který postihuje pachatele tím, že mu odnímá právo navštěvovat určitá místa a místnosti po určitou dobu. Jeho účelem je omezit pachateli možnost opětovně se dopustit některých přestupků.

Veřejně přístupnými jsou místa a místnosti, která jsou přístupná každému.

Místnosti nebo místy, v nichž se podávají alkoholické nápoje, se rozumějí místnosti a místa, kde se jako součást poskytovaných služeb umožňuje tyto nápoje požívat.

Kulturními podniky jsou zejména filmová a divadelní představení, koncertní a jiné hudební produkce, estrádní a artistické produkce, podniky lidové zábavy podobně.

Zákaz navštěvovat určená místa a místnosti není absolutním zákazem, tzn., že by je pachatel nesměl navštěvovat vůbec. Pachatel je nesmí navštěvovat pouze v době, kdy se zde veřejný tělovýchovný, sportovní nebo kulturní podnik koná. Jde-li o místa, místnosti, v nichž se podávají alkoholické nápoje zákaz se nevztahuje na návštěvy, které neodporují vlastnímu účelu omezujícího opatření.

Správní orgán nemůže omezující opatření uložit, jestliže by jeho realizace pachateli znemožňovala činnost, kterou v určených místech nebo místnostech vykonává v pracovním nebo jiném obdobném poměru, resp. k níž má povolení nebo souhlas státního orgánu, a kdy tedy omezující opatření by fakticky bylo zákazem takové činnosti. Omezující opatření lze

uložit spolu se sankcí zákazu činnosti, nesmí však ve svých důsledcích tuto sankci zastupovat.

V rozhodnutí o přestupku musí správní orgán místa a místnosti, která nesmí pachatel navštěvovat, konkretizovat. Vychází přitom zejména z toho, aby byl zabezpečen účel, který se uložením omezujícího opatření konkrétně sleduje a aby jeho dodržování mohlo být efektivně kontrolováno. Při určování těchto míst a místností je správní orgán omezen obvodem své územní působnosti. To vyplývá také z toho, že kontrola dodržování omezujícího opatření, kterou provádí, je výkonem státní správy a tu může správní orgán provádět jen v územním obvodu své působnosti.

Omezující opatření lze uložit pachateli přestupků v zákoně výslovně uvedených. Zákon tyto přestupky vymezuje obecně podle jejich druhového objektu. Z povahy a účelu omezujícího opatření však vyplývá, že jeho uložení nepřichází v úvahu u všech z takto druhově vymezených přestupků.

Omezující opatření musí být přiměřené ovaze a závažnosti spáchaného přestupku; lze je uložit jen spolu se sankcí a nejdéle na dobu jednoho roku.

Požadavek přiměřenosti omezujícího opatření povaze a závažnosti spáchaného přestupku se musí uplatnit při rozhodování správního orgánu, zda omezující opatření uloží, při určování míst a místností která nesmí pachatel navštěvovat a při stanovení doby, na kterou se opatření ukládá.

Výkon opatření začíná právní mocí rozhodnutí a končí uplynutím doby, na kterou bylo uloženo. Omezující opatření nelze uložit samostatně, ale jen spolu se sankcí. Nelze je proto také uložit, jestliže správní orgán od uložení sankce upustil²⁴.

Kontrolu dodržování omezujícího opatření řeší § 93 přestupkového zákona. Úmyslné nedodržení omezujícího opatření je přestupkem dle § 21 odst. 1 písm. ch), přestupkového zákona.

²⁴ PRŮCHA, Petr. *Správní řízení v praxi místní správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1996 . 83 s.

25 Ustanovení o zabrání věci

Nebylo-li uloženo propadnutí věci, lze rozhodnout, že se taková věc zabírá, jestliže náleží pachateli, kterého nelze za přestupek stíhat, nebo nenáleží pachateli přestupku nebo mu nenáleží zcela a jestliže to vyžaduje bezpečnost osob nebo majetku anebo jiný obecný zájem.

O zabrání věci může správní orgán rozhodnout, pokud věc nebyla prohlášena za propadlou. Jde tudíž o opatření subsidiární: ukládá se jen tehdy, když nelze uložit propadnutí věci a jsou splněny podmínky stanovené v § 18, přestupkového zákona.

Předmětem zabrání může být jen věc, která by jinak mohla být prohlášena za propadlou to je věc, která je ke spáchání přestupku v některém vztahu vymezeném v § 15 odst. 1 písm. a) nebo b), přestupkového zákona.

Podmínka, že pachatele nelze za přestupek stíhat, je splněna jestliže pachatel není za přestupek odpovědný pro nedostatek věku, nebo pro nepřičetnost, odpovědnost za přestupek zanikla z důvodu prekluze nebo amnestie nebo smrti pachatele.

Jde-li o pachatele, který je z osobní působnosti zákona vyňat, nelze věc zabrat, protože přestupek, jehož se dopustil, se podle přestupkového zákona neprojednává.

Pro zabrání věci, která pachateli nenáleží nebo mu nenáleží zcela, je rozhodný pouze vztah této věci k spáchanému přestupku, nikoliv vztah vlastníka věci přestupku a jeho pachateli.

Věc bez ohledu na to, zda pachateli náleží či nikoliv, může být zabráná, jen vyžaduje-li to bezpečnost osob nebo majetku nebo jiný obecný zájem.

Vlastníkem věci, která může být nebo byla zabráná, je účastníkem řízení v té jeho části, která se zabrání věci týká²⁵.

²⁵ PRŮCHA, Petr. *Správní řízení v praxi místní správy*. Brno: Masarykova univerzita, 1996 . 83 s.

25.1 Plynutí času vzhledem k použití ustanovení o propadnutí věci

O zabrání věci nelze rozhodnout, jestliže od jednání majícího znaky přestupku uplynuly dva roky.

Věc může být zabráná i po uplynutí jednoho roku od spáchání přestupku, kdy již odpovědnost za přestupek zanikla, nejdéle však do dvou let od spáchání přestupku. V této lhůtě musí být o zabrání věci pravomocně rozhodnuto. Stejně jako propadnutí nelze také zabrání věci uložit, je-li hodnota věci v nápadném nepoměru k povaze přestupku. Vlastníkem zabrané věci se stává stát.

26 Shrnutí

Správní právo a na něj navazující přestupkové právo se řídí několika kritérii. Jedním z kritérií je zejména objekt deliktu, za který se v případě správních deliktů považuje řádný výkon veřejné správy, zatímco u soudních deliktů ochrana osobnosti člověka, jeho práv a svobod. Další možné kritérium se spatřuje v závažnosti deliktů – těžší delikty spadají do soudní a relativně „lehčí“ do správní pravomoci, přičemž měřítkem hodnocení závažnosti je zejména druh a výše sankce, morální závadnost (a naopak morální indiferentnost) postihovaného protiprávního jednání, charakter a rozsah způsobených následků apod. Upozorňuje se i na kritérium difamace (společenského odsouzení pachatele a s tím spojené následky pro „bezučinnost“ odsouzené osoby). Rozdíl mezi soudními a správními delikty se spatřuje též v rozdílném typovém stupni společenské nebezpečnosti, společenské škodlivosti.

Rozsah právních povinností ukládaných adresátům správního práva zákony, popř. na jejich základě, je značný. Skutkové podstaty správních deliktů jsou obsaženy ve velkém počtu zákonů, „zvláštní část“ správního práva trestního není kodifikována, s výjimkou částečné kodifikace skutkových podstat přestupků v přestupkovém zákoně. Jednotlivé věcné oblasti a úseky veřejné správy podléhají, v souvislosti s nutností reagovat pružně na měnící se společenské podmínky, rychlejší změnám právní úpravy. Tím dochází ke změnám a modifikacím právních skutečností a tedy i možných porušení práva. Tyto skutečnosti jsou důvodem pro obecnější způsob úpravy skutkových podstat správních deliktů, ve srovnání např. s právní úpravou trestných činů.

Pro legislativní vyjádření skutkových podstat je typické :

zařazování tzv. obecných podstat – generálních klauzulí (např. dikce „...neplní jiné povinnosti stanovené zákonem“)

používání demonstrativních výčtů možných forem protiprávních jednání (např. „zraňuje, chová bez povolení zvláště chráněné živočichy nebo jinak nedovoleně zasahuje do jejich přirozeného vývoje“)

častější výskyt neurčitých, v zákoně nevymezených pojmů (např. závažné porušení povinnosti, bez vážného důvodu, řádné využití hrubé jednání apod.)

využití blanketních a odkazovacích dispozic (odkazuje se na ustanovení jiného zákona, odvozených právních předpisů, dokonce i jiných aktů).

Požadavek určitosti, jasnosti a přesnosti zákonných formulací nelze ztotožnit s kasuistickými skutkovými podstatami. Nutnost zpřesňovat zákonné znaky trestných protiprávních jednání je dána též tím, že správním deliktem nemá být jakékoli porušení práva, ale porušení práva určitým způsobem kvalifikované, protiprávní jednání musí mít určitou kvalitu a určitou minimální intenzitu. V rozporu se zásadou zákonnosti a právní jistoty subjektů by byl stav, kdy by adresát odpovídal „za vše“, za jakékoli, i sebenepatrnější porušení právních povinností. Postih zcela bagatelních případů porušení právních povinností, jejichž rozsah navíc je značný a průběhem doby se mění, nejen odporuje požadavku, že právní subjekt si má být předem vědom, jaká protiprávní jednání jsou trestná, ale způsobuje též obtíže aplikujícím správním úřadům. Jednou z funkcí správního trestání je stanovit meze uplatňování práv a svobod. Tuto funkci může plnit pouze za předpokladu dostatečně určitého právního základu postihovaných správních deliktů.

Jak již bylo řečeno v úvodu, práce se dělí na dvě části. Jedná se o část teoretickou a praktickou. Praktická část se věnuje konkrétní aplikaci přestupkového práva v praxi. K tomuto účelu byli osloveni pracovníci přestupkové komise Městského úřadu v Lysé nad Labem, kteří poskytli roční výkazy o přestupcích projednaných orgány místní správy v období let 2000 až 2005 včetně.

Projednávané přestupky jsou v praktické části promítnuty do barevných grafů, z nichž je možné sledovat počty konkrétních projednávaných přestupků a zejména ukládání sankcí. V grafech je i znázorněno procento úspěšnosti výkonu sankcí u konkrétních skutkových podstat.

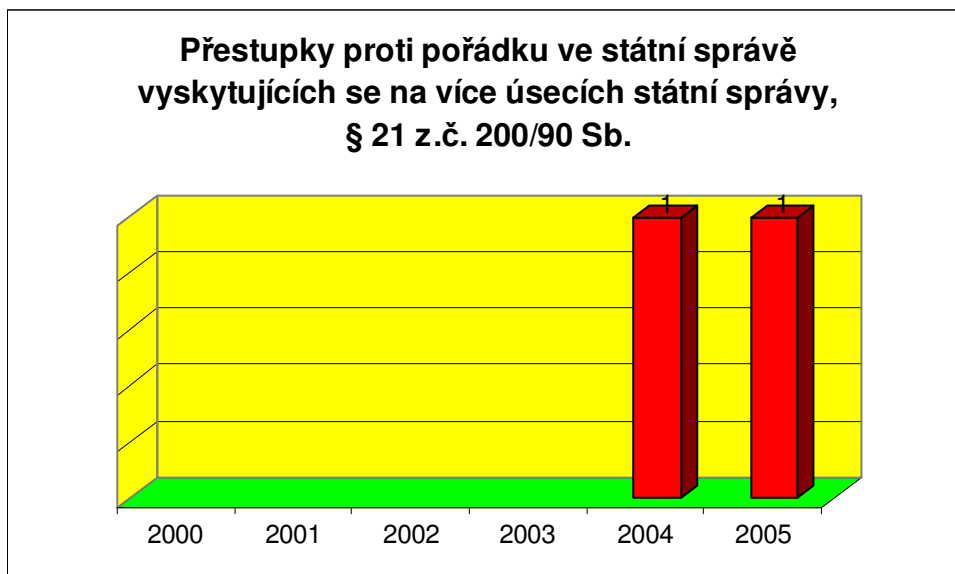
Příčinám vývoje v oblasti páčání přestupků, výkyvům v počtech, které se od sebe liší třeba odstupem pouze jednoho roku, se práce nevěnuje. Tato otázka spadá spíše do oblasti jiných disciplín jako je například sociologie. Přestože nepochybně jde o velmi zajímavou otázku, tak by se jednalo o značné odchýlení od původního tématu a tím je oblast přestupkového práva jako takového a jeho sankcí.

Vzhledem k tématu práce – sankce za přestupky, jsou data uspořádána do grafů, aby tak byly zřejmé například poměry nevyměřených pokut v poměru k pokutám uloženým apod.

Protože si však práce neklade za cíl sledovat příčiny vzniku přestupkového jednání pachatelů, ani nehledá důvody jednotlivých nárůstů nebo zase poklesů počtu přestupků za sledovaná období, tak se této látce práce nevěnuje. Avšak pro svou zajímavost by si toto téma zasloužilo samostatnou práci. Věnování se tomuto na těchto stránkách by ale mělo za následek značné odchýlení se od původního záměru bakalářské práce - přestupky a jeho sankcionování obecně.

V praktické části nejsou, z čistě logických důvodů, uvedeny všechny skutkové podstaty, které přestupkový zákon zná. To proto, že za sledované období let 2000 až 2005 tyto přestupky nebyly spáchány, nebo orgánem místní správy v Lysé nad Labem nebyly projednány.

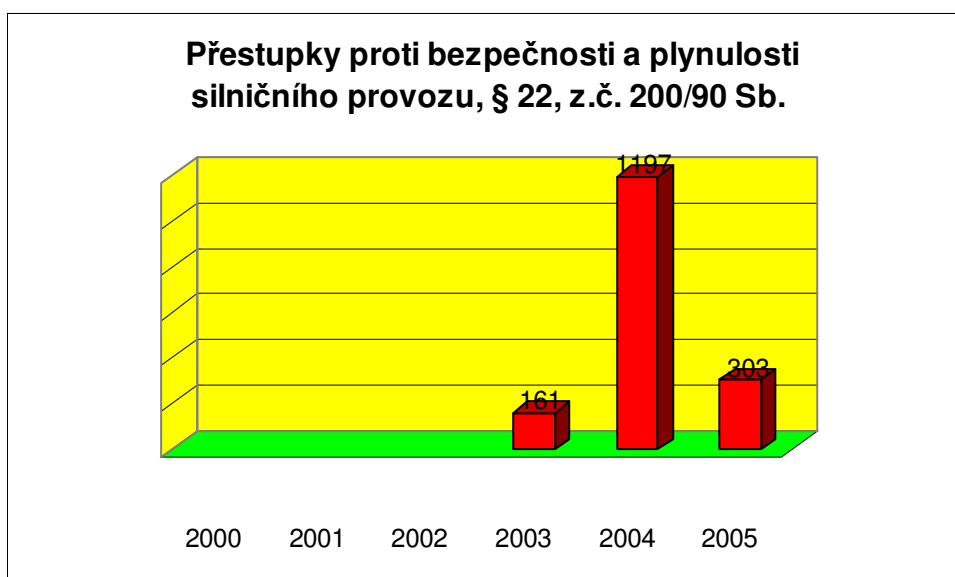
Graficky jsou tedy zpracovány přehledy projednaných přestupků proti pořádku ve státní správě vyskytujících se na více úsecích státní správy podle § 21 z.č. 200/90 Sb., viz. graf č. 1 na straně 60.

Graf č. 1 – Přestupky proti pořádku ve státní správě vyskytujících se na více úsecích státní správy

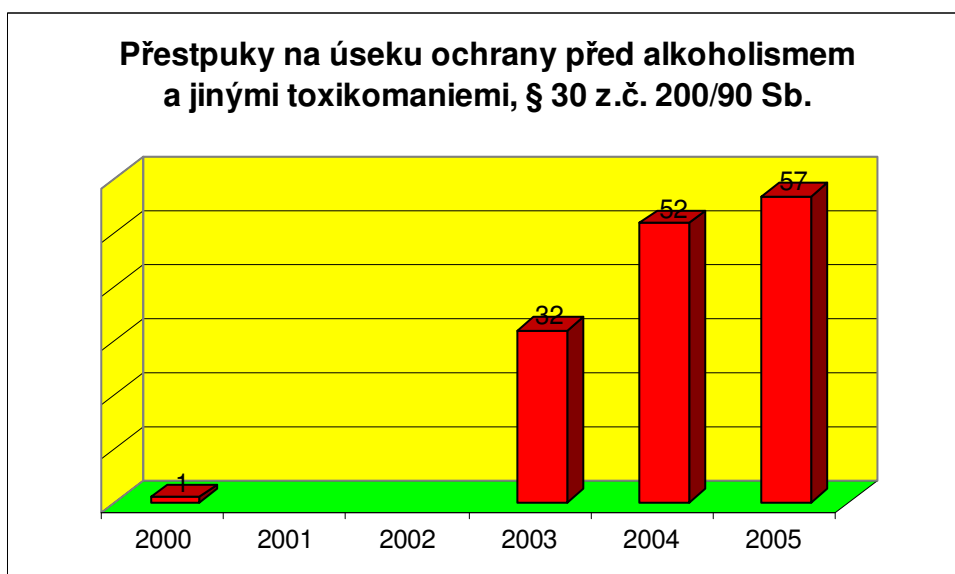
Z grafu č. 1 na straně 61 vyplývá, že v letech 2000 až 2003 tato skutková podstata přestupku nebyla projednávána.

Z grafu č. 2 na straně 62 je zřejmé, že přestupky proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu jsou přestupkovou komisí při městském úřadu v Lysé nad Labem projednávány až od roku 2003, což je následkem přijetí zákona č. 311/2002 Sb., kdy bylo s účinností od 1.1. 2003 doplněno ustanovení § 86 přestupkového zákona o písmeno d) výčtem přestupků, které může v blokovém řízení projednávat obecní policie.

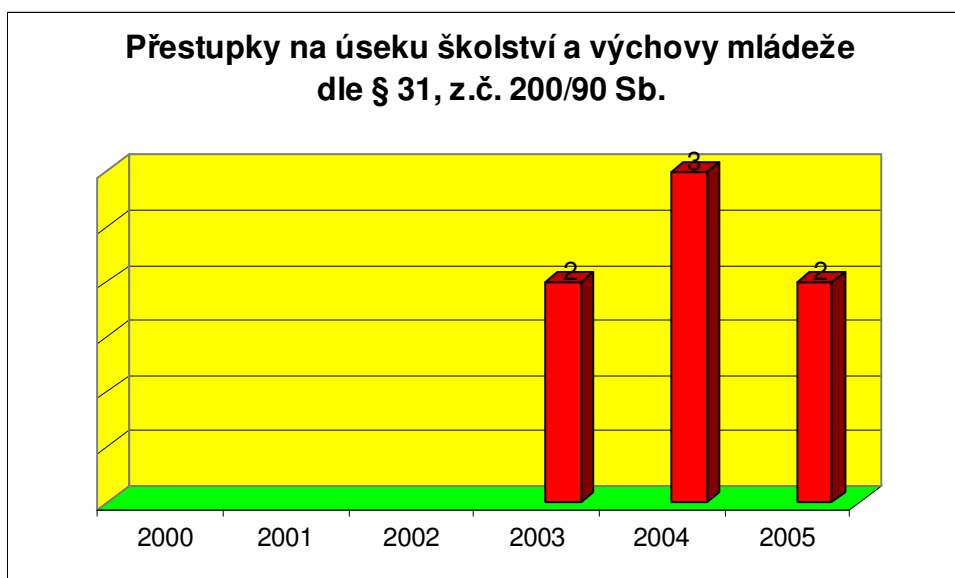
Graf č. 2 – Přestupky proti plynulosti a bezpečnosti silničního provozu

Graf č. 3 na straně 62 přehledně zobrazuje přehled počtu projednaných přestupků na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi dle § 22 z. č. 20/1990 Sb. Z výsledků je zřejmé, že stále dochází k pomalému a však stálému nárůstu těchto přestupků. Jak již bylo řečeno, zkoumáním příčin tohoto jevu se práce nevěnuje.

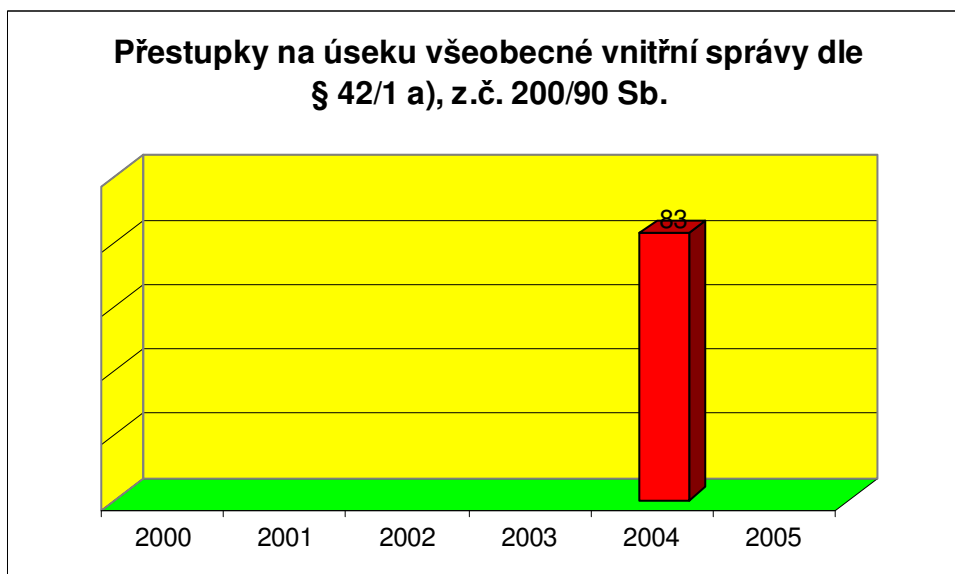

Graf č. 3 – Přehled projednaných přestupků na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi

Počty projednaných přestupků na úseku školství a výchovy mládeže dle § 31, z.č. 200/1990 Sb. se nijak dramaticky nezvyšují a protože v této oblasti během sledovaného období neprošla právní úprava, která se tomuto tématu věnuje, zvláštní novelou, tak se to ani nijak neprojeвило na počtu nárůstu projednaných přestupků, viz. graf. č. 4, str. 63.

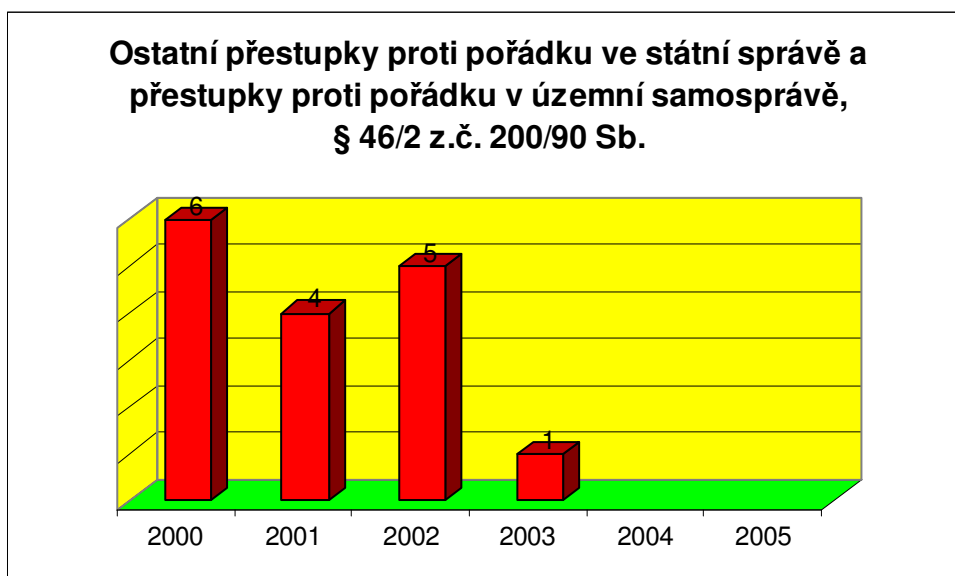

Graf. č. 4 – Přehled projednaných přestupků na úseku školství a výchovy mládeže

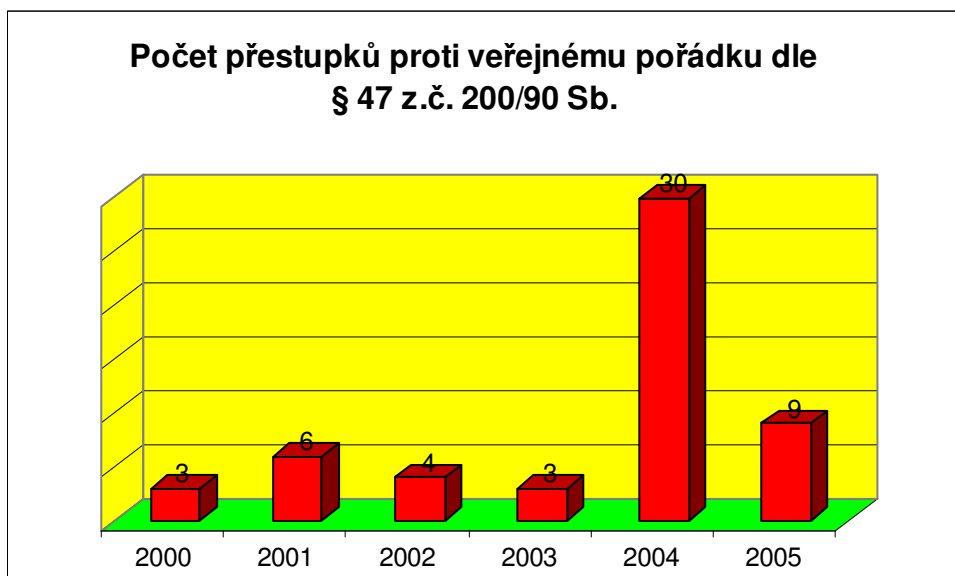
Graf. č. 5 – Přehled projednaných přestupků na úseku všeobecné vnitřní správy

Zajímavý výsledek prezentuje graf č. 5, str. 63, s uvedeným počtem projednaných přestupků na úseku všeobecné státní správy dle § 42/1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., kdy se přestupku dopustí ten, kdo úmyslně poškodí, zneužije nebo zneváží státní symbol České Republiky nebo jiný symbol chráněný zvláštním právním předpisem. Podle poskytnutého ročního výkazu o přestupcích projednaných orgánem místní správy v Lysé nad Labem došlo k náhlému nárůstu v roce 2004, ačkoliv v době před tímto rokem a ani rok poté již přestupková komise neprojednávala žádný obdobný přestupek.

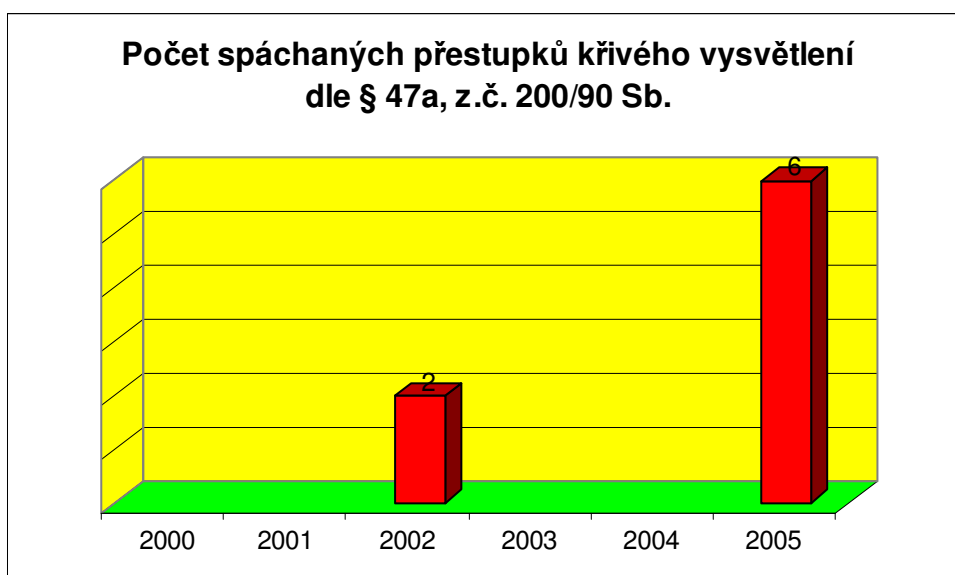
Graf č. 6 – Přehled projednaných ostatních přestupků proti pořádku ve státní správě a přestupků proti pořádku v územní samosprávě

Z grafu č. 6 na straně 64 je zřejmé, že během sledovaného období, tedy od roku 2000 do roku 2005 docházelo k neustálému snižování počtu projednaných přestupků proti pořádku ve státní správě a přestupků proti pořádku v územní samosprávě dle §46/2 z.č. 200/90 Sb., až v roce 2004 a 2005 nebyl projednán přestupek této skutkové podstaty žádný.

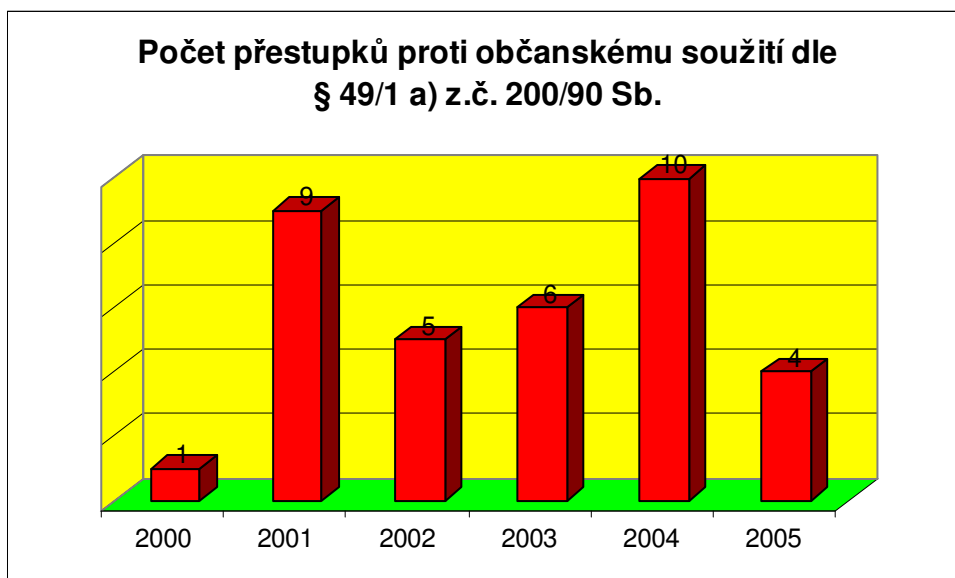
Graf č. 7 – Přehled projednaných přestupků proti veřejnému pořádku

Graf č. 7, str. 65 prezentuje počty projednaných přestupků proti veřejnému pořádku podle § 47 z.č. 200/90 Sb. Z grafu je zřejmé, že v roce 2004 došlo k většímu nárůstu počtu projednaných přestupků, avšak následující rok se počet opět přiblížil předchozím letům.

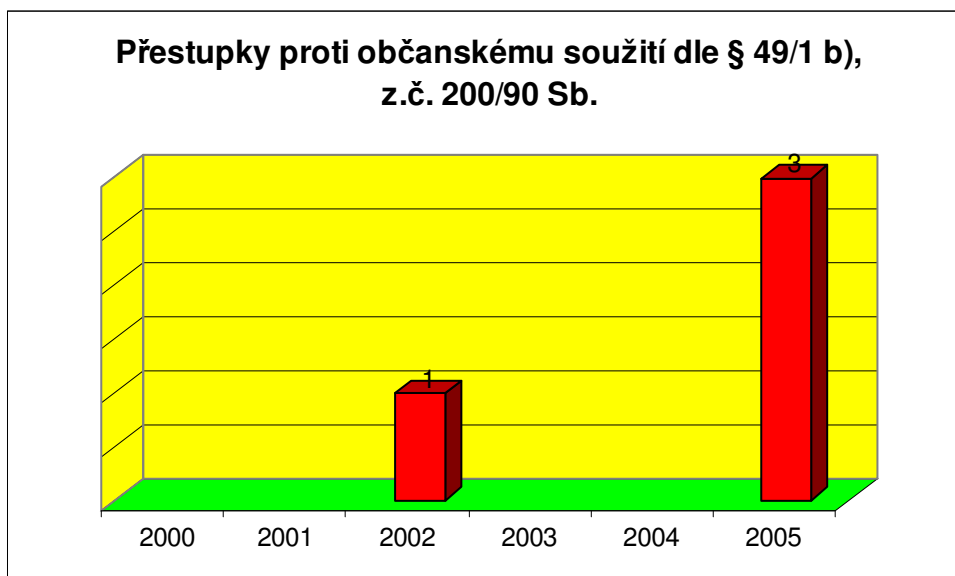
Graf č. 8 – Přehled projednaných přestupků křivého vysvětlení

Jak ukazuje graf č. 8 na straně 65, přestupků křivého vysvětlení podle § 47a), z.č. 200/90 Sb. bylo přestupovou komisí během sledovaného období projednáno poměrně málo, což však vypovídá o latentnosti takového jednání a složitého prokazování.

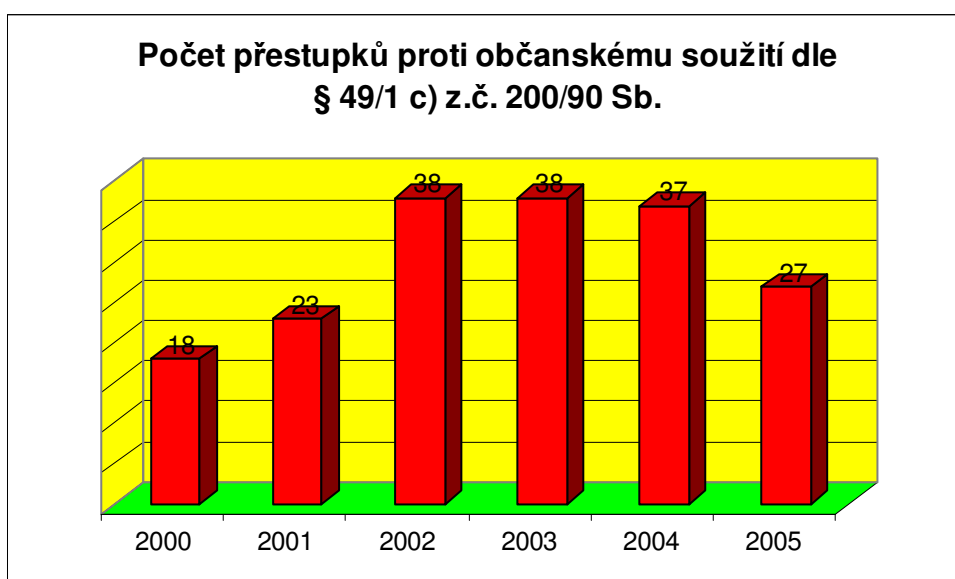

Graf č. 9 – Přehled projednaných přestupků proti občanskému soužití

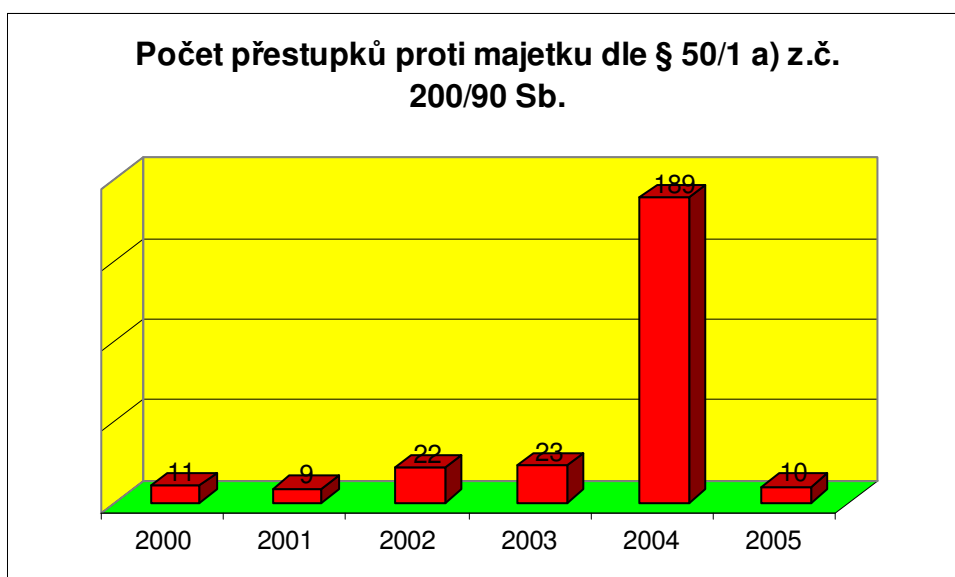
Grafy č. 9, 10, 11 a 12 na stranách 66 až 68 zobrazují nejčastěji projednávané přestupky orgány místní správy a těmi jsou přestupky proti občanskému soužití dle § 49/1 a), b), c) z. č. 200/1990 Sb. a přestupky proti majetku dle § 50/1 a) z.č. 200/90 Sb. Jejich počty, až na výjimky, jsou stejné a jejich počty se meziročně nijak dramaticky nezvyšují. Těchto skutkových podstat se ani během sledovaného období nijak významně nedotkly novely přestupkového zákona.

Graf č. 10 – Přehled projednaných přestupků proti občanskému soužití

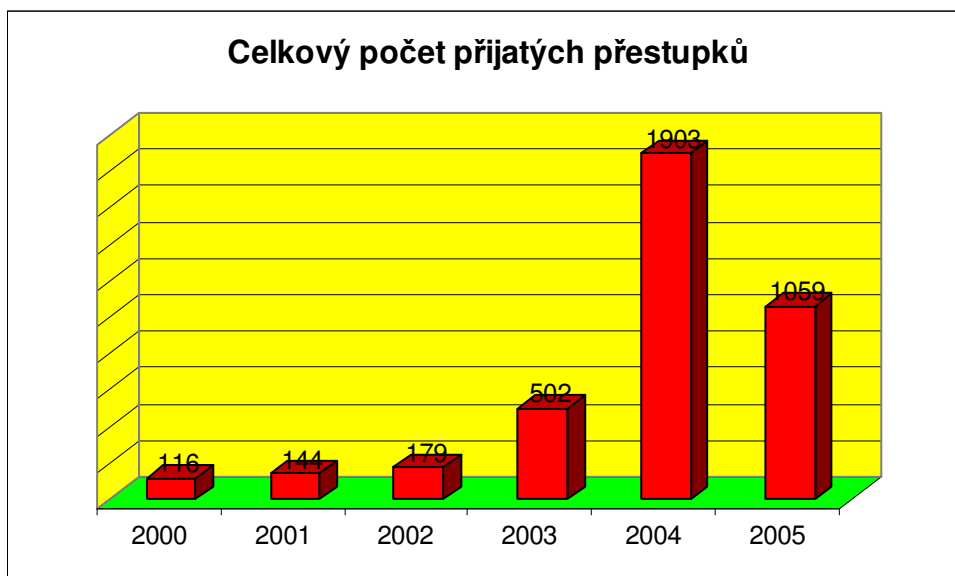
Graf č. 11 - Přehled projednaných přestupků proti občanskému soužití

Graf č. 12 – Přehled projednaných přestupků proti majetku

Následující grafická znázornění se již netýkají konkrétních skutkových podstat, které byly projednány orgánem místní správy, ale jsou zde přehledně znázorněny počty přijatých přestupků k projednání za sledované období, dále počet přestupků, které byli postoupeny jinam, nebo odloženy, počty přestupků projednaných bez uložení opatření, počet uložených napomenutí, počet uložených pokut, počet nevymozžených pokut do konce příslušného kalendářního roku, počet uložených pokut ve srovnání s počtem vymozžených pokut do konce příslušného kalendářního roku, počet případů, kdy byl vysloven zákaz činnosti, počet zastavených řízení, případy, ve kterých bylo rozhodnuto o náhradě škody, celková výše uložených pokut v příslušném kalendářním roce, výše nevymozžených pokut ke konci kalendářního roku, hodnota nevymozžených pokut v porovnání s výší pokut uložených ke konci příslušného kalendářního roku.

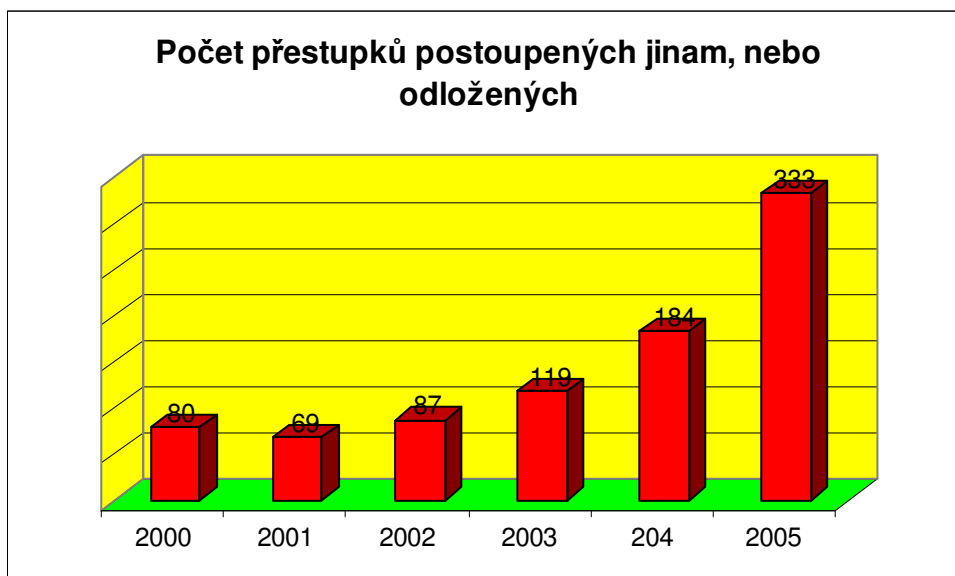
Níže uvedené grafické přehledy se přímo věnují tématu sankcí a jejich ukládání v praxi orgány místní samosprávy menšího města jako je Lysá nad Labem.

Graf č. 13 - Přehled celkového počtu přijatých přestupků za sledované období

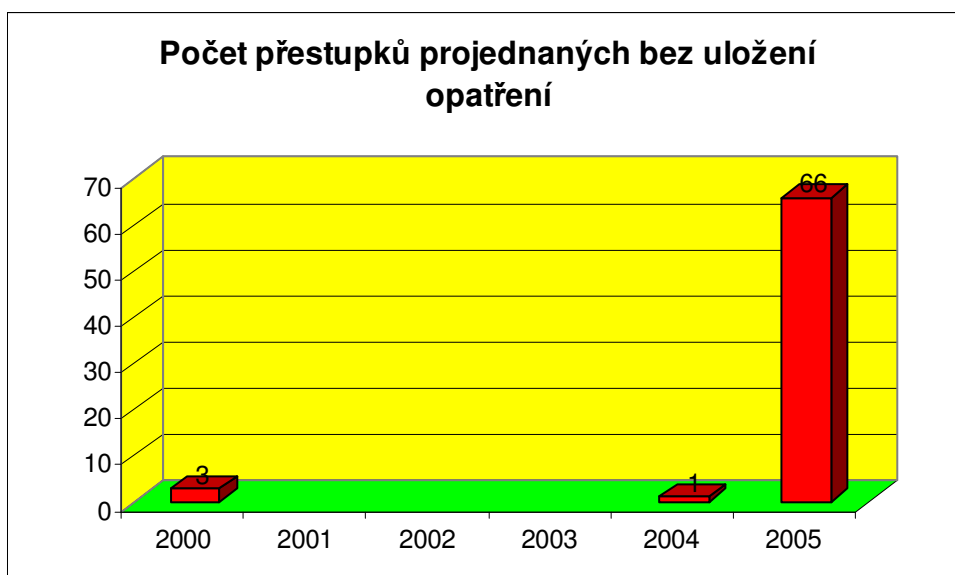
Z grafu č. 13 na straně 69 je zřejmé, že k nejvyššímu nárůstu přijatých přestupků došlo v roce 2004, kdy úřad přijal celkem 1903 přestupků.

Z následujícího grafu č. 14 na straně 70 je zřejmé, kolik přestupků bylo z tohoto počtu postoupeno jinam, nebo odloženo. Důvody postoupení nebo odložení se práce nezabývá.

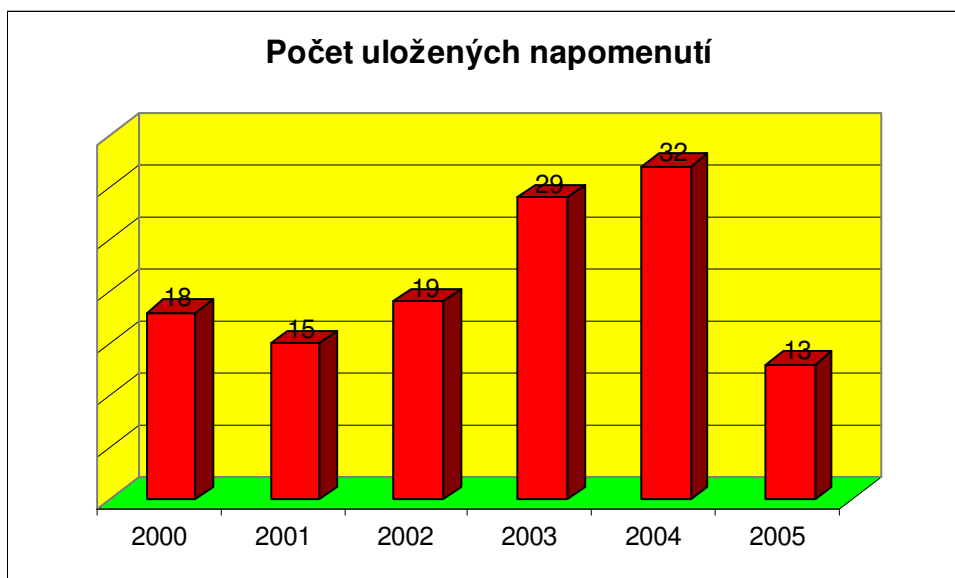
Graf č. 14 – Přehled počtu přestupků postoupených jinam, nebo odložených

Z tohoto počtu nám graf. č. 15 na straně 70 sděluje, kolik z celkového počtu projednaných přestupků bylo projednáno bez uložení opatření. Z grafu je zřejmé, že k největšímu nárůstu došlo v roce 2005.

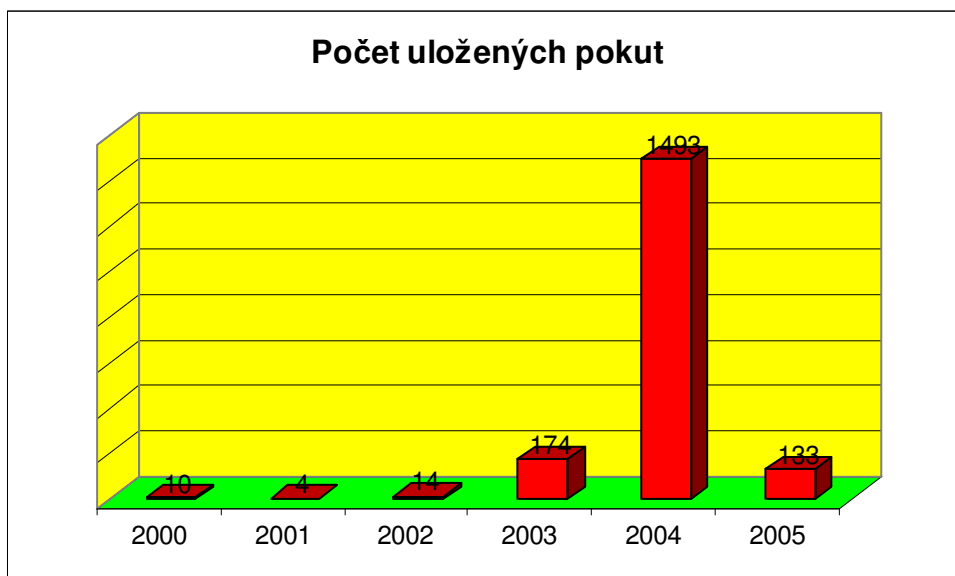
Graf č. 15 – Přehled počtu projednaných přestupků za sledované období bez uložení opatření

Graf č. 16 na straně č. 71 nám již ukazuje počet uložených napomenutí, tedy jedné z nejmírnějších sankcí, které umožňuje přestupkový zákon. O smyslu této sankce je podrobněji pojednáno v teoretické části práce.

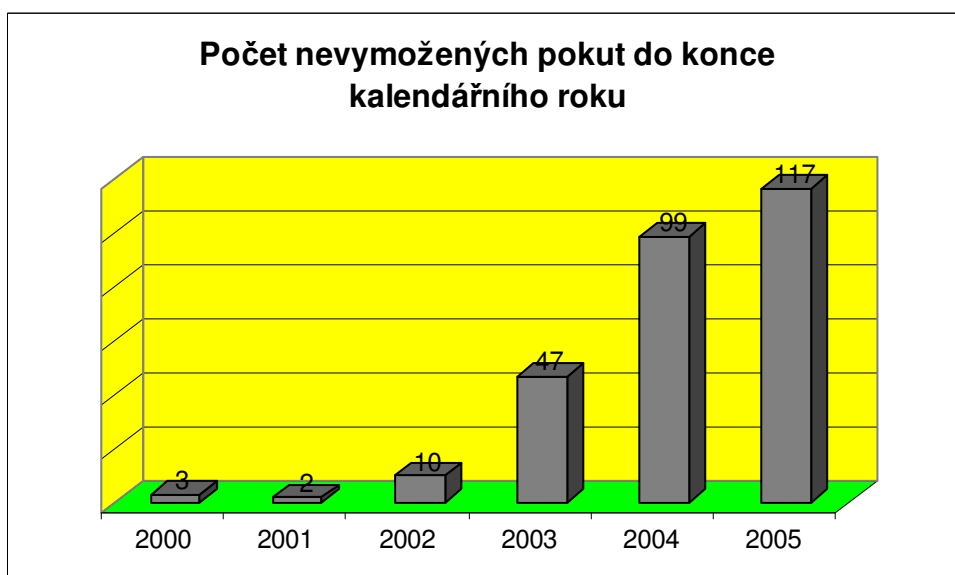
Graf č. 16 – Přehled počtu uložených napomenutí za sledované období

Graf č. 17, str. 72 se věnuje počtu uložených pokut za sledované období. Opět je zjevné, že v roce 2004 došlo k náhlému nárůstu počtu uložených pokut. Rok 2005 se opět vrací k normálu, tedy k počtům, jaké byly před rokem 2004.

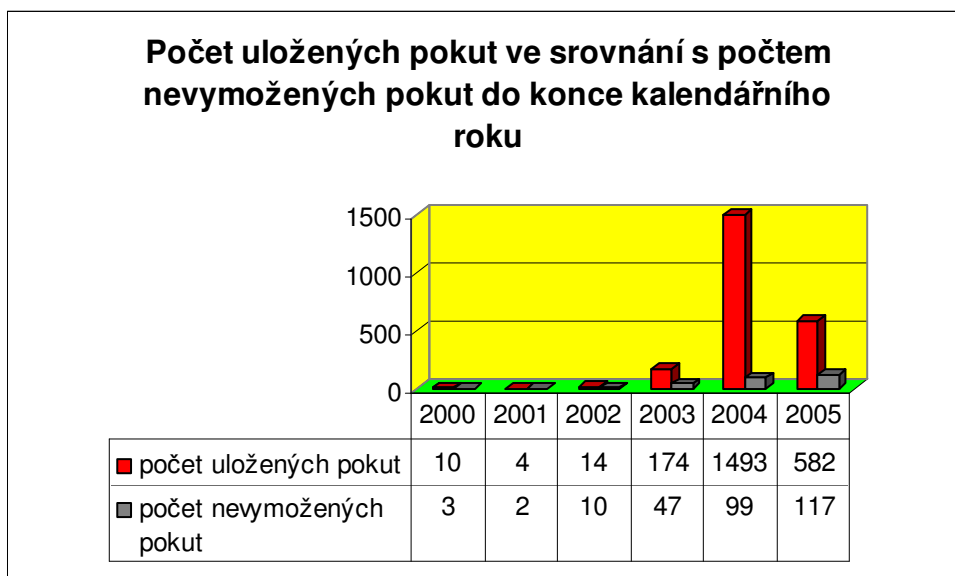
Graf č. 17 – Přehled počtu uložených pokut za sledované období

Graf č. 18 na straně 72 se věnuje nelichotivému počtu nevymožených pokut. Z grafu je zcela zjevné, že dlouhodobě dochází k nárůstu počtu nevymožených pokut.

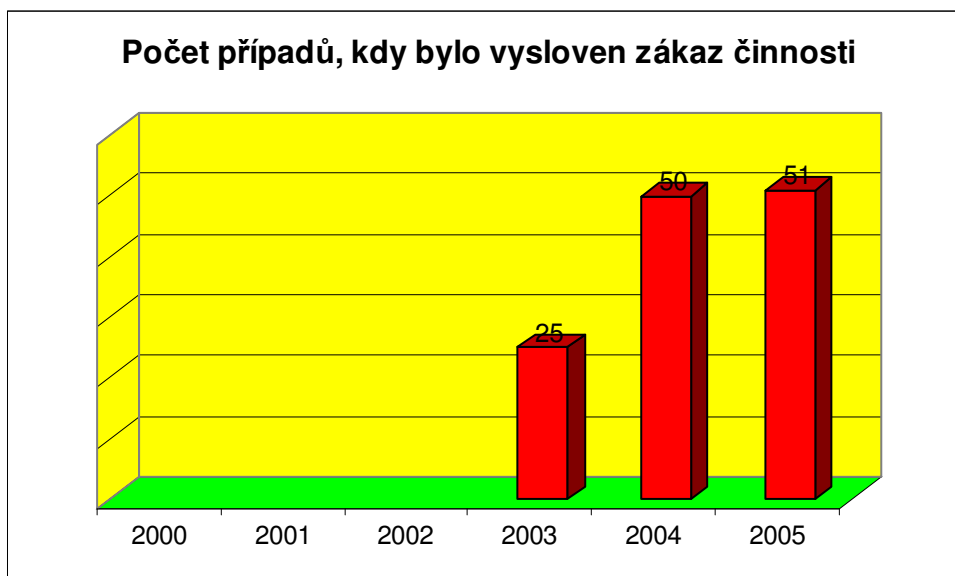
Graf č. 18 – Přehled počtu nevymožených pokut do konce kalendářního roku za sledované období

Následující graf. č. 19 na straně 73 přehledně znázorňuje poměr počtu nevymožných pokut v porovnání s počtem pokut uložených. V tomto srovnání se výsledky nezdají až tak negativní v poměru s vysokým počtem uložených pokut..

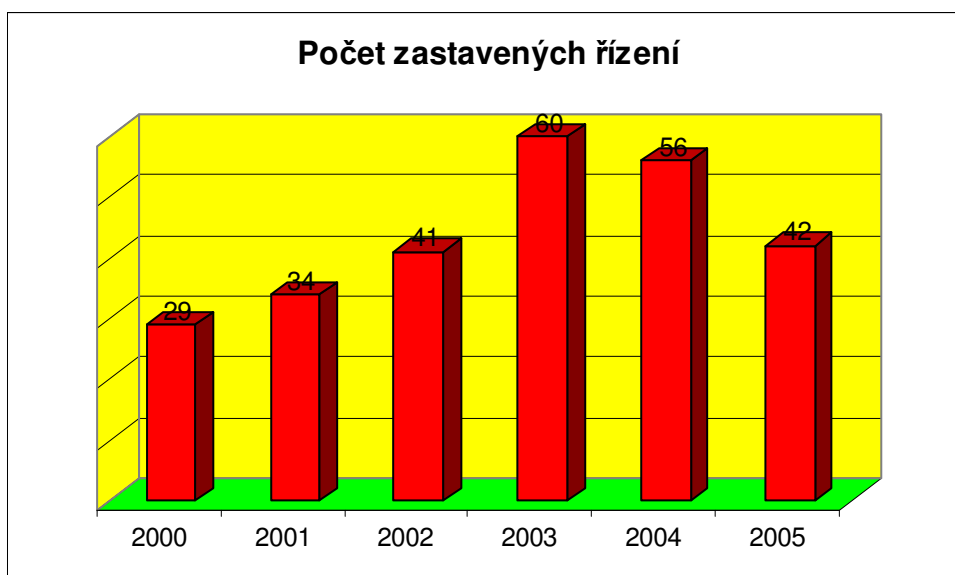
Graf č. 19 s tabulkou – Přehled počtu uložených pokut ve srovnání s počtem nevymožných pokut do konce kalendářního roku za sledované období

Graf č. 20 na straně č. 74 se věnuje další ze sankcí a tou je zákaz činnosti. Z grafu je zřejmé, že orgán místní správy tuto sankci začal využívat až v roce 2003 a stále dochází k nárůstu počtů uložení této sankce.

Graf č. 20 – Přehled počtu případů, kdy byl vysloven zákaz činnosti

V grafu č. 21, str. 74 je zobrazen celkový počet zastavených řízení. Z grafu je zřejmé, že se jedná o časté rozhodnutí přestupkové komise. O příčinách takového počtu zastavených řízení můžeme pouze spekulovat.

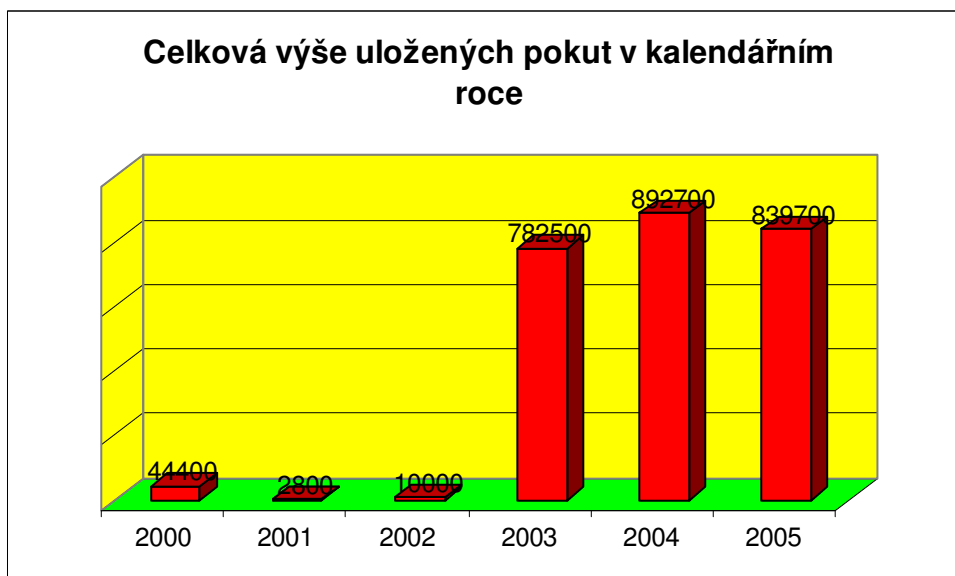

Graf č. 21 – Přehled počtu zastavených řízení za sledované období

Jedno z velmi důležitých rozhodnutí přestupkové komise, zejména pro poškozeného, je rozhodnutí o náhradě škody. Toto je znázorněno grafem č. 22, str. č. 75. Z grafu je zcela zjevné, že se přestupková komise vyslovila o náhradě škody až od roku 2003. V roce 2005 dochází ke snižování počtu takovýchto rozhodujících.

Graf č. 22 – Přehled případů, za sledované období, ve kterých bylo rozhodnuto o náhradě škody

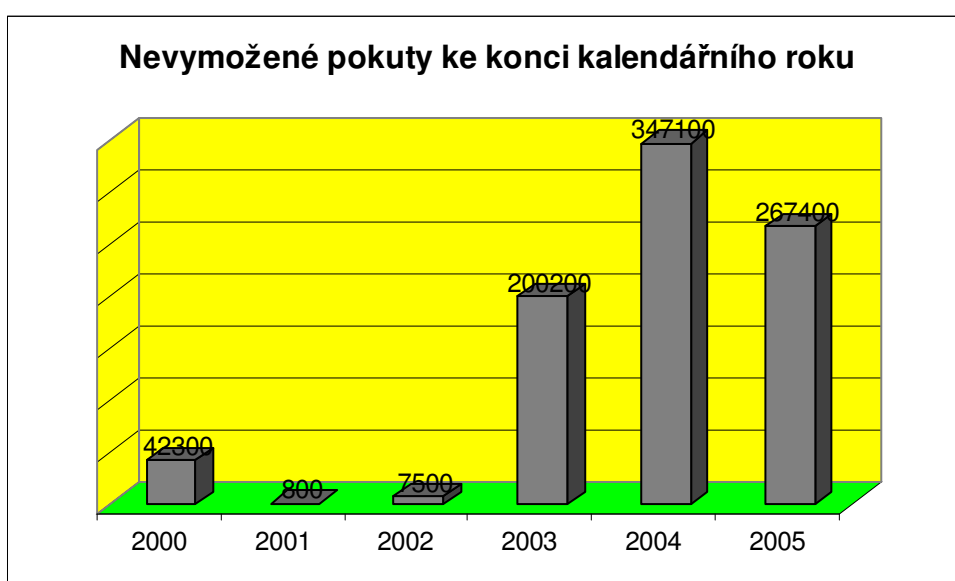

Graf č. 23 – Přehled celkové výše uložených pokut v kalendářním roce za sledované období

V grafu 23 na straně 75 jsou uvedeny celkové částky uložených pokut za kalendářní roky během sledovaného období.. Je opět zjevné, že přelomovým rokem byl rok 2003, kdy došlo k několikanásobnému zvýšení celkové částky uložených pokut.

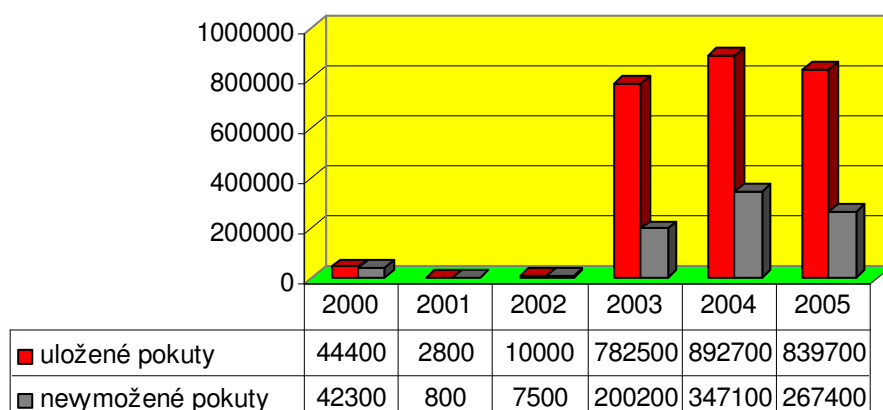
Zde je však nutné uvést i hodnoty uvedené v grafu č. 24, str. č. 76, který zobrazuje hodnoty nevymožných pokut.

Graf č. 25 na straně 77 společně s tabulkou dává tato čísla do kontextu, tedy hodnoty uložených pokut v porovnání s hodnotami pokut nevymožných.. Z tohoto grafu nevyplyvá, že by docházelo k nárůstu těchto částek.

Graf č. 24 – Přehled výše nevymožných pokut ke konci kalendářního roku za sledované období

**Hodnota nevymozených pokut k pokutám
uloženým (stav ke konci kalendářního roku)**

Graf č. 25 s tabulkou – Přehled hodnoty nevymozených pokut k pokutám uloženým ke konci kalendářního roku

Správní trest jako prostředek státního donucení zasahuje často velmi citelně do majetkových i jiných práv subjektů, může vyvolat i další negativní následky. Zásada subsidiarity trestního postihu vyjadřuje požadavek omezit trestání na případy, kdy je to odůvodněno závažností a společenskou nebezpečností protiprávních jednání, kdy je nezbytný zásah příslušných orgánů a kdy nedostačují jiné prostředky a nástroje.

Plnění právních povinností ve veřejné správě lze zajistit i jinými způsoby než správními tresty, včetně využití odpovědnostních mechanismů jiných právních odvětví (např. práva občanského, pracovního, finančního). Správní úřady také disponují řadou mocenských oprávnění, které mohou velmi účinně prosadit plnění právních povinností (např. exekuční prostředky, možnosti bezprostředních zásahů, oprávnění zakázat určité činnosti, vyloučit věci z užívání, zastavit provoz, zrušit vydaná povolení). Pro pachatele deliktu je mnohdy daleko tíživější např. zrušení živnostenského oprávnění než uložení pokuty i ve značné výši.

Trest by tedy měl, obecně řečeno, nastoupit subsidiárně. Své místo má tam, kde jiné prostředky nevedou k cíli nebo jsou nedostatečné. Samotné potrestání je pak efektivní nikoliv svou přísností, ale svou neodvratitelností. Do popředí vystupuje význam prevence, předcházení porušování právních povinností. Veřejná správa má působit svou nepřetržitou, pozitivní činností k odstraňování podmínek a příležitostí k páchání protiprávních jednání. Nezanedbatelnou úlohu zde sehrává též dodatečná informovanost adresátů o povinnostech, které jim normy správního práva ukládají, a o následcích, které je při jejich nesplnění mohou postihnout.

29 Použitá literatura

ČERNÝ, Jan, HORZINKOVÁ, Eva, KUČEROVÁ, Helena. *Přestupkové řízení : příručka pro praxi přestupkových orgánů obcí, krajských úřadů a dalších správních orgánů: podle nového správního řádu a stavu k 1.1.2006*. 9. vyd. Praha: Linde, 2005. 690 s. ISBN 80-7201-567-2

ČERVENÝ, Zdeněk, ŠLAUF, Václav. *Přestupkové právo : komentář k zákonu o přestupcích včetně textu souvisejících předpisů: podle právního stavu k 1.1.2007*. 14. vyd. Praha: Linde, 2007, 4895 s. ISBN 978-80-7201-651-8

FLEGL, Vladimír. *Přestupky a jiné správní delikty : texty s předmluvou*. 1. vyd. Praha: Beck, 1998, 193 s. ISBN 80-7179-215-2

HENDRYCH, Dušan. *Správní právo : obecná část*. 6. vyd. Praha: Beck, 2006. 822 s. ISBN 80-7179-442-2

HORZINKOVÁ, Eva, ČECHMÁNEK, Břetislav. *Přestupky a správní trestání : právní úprava k 1.10.2003*. 3. vyd. Praha: Eurounion, 2003. 354 s. ISBN 80-7317-025-6

MASAŘÍK, Jiří, KRICNER, Václav. *Správní právo : obecná část: učební text určený studentům středních a vyšších odborných škol veřejnoprávního zaměření*. 4. vyd. Praha: Armex, 2005. 151 s. ISBN 80-86795-16-0

NEDOROST, Libor, SOVÁK, Zdeněk. *Správní právo procesní*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 220 s. ISBN 80-86432-17-3

PRŮCHA, Petr. *Správní řízení v praxi místní správy*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1996. 83 s. ISBN 80-210-1348-6

VEDRAL, Josef. *Správní řád : komentář*. 1. vyd. Praha: Bova Polygon, 2006. 1042 s. ISBN 80-7273-134-3

VRÁBLÍKOVÁ, Petra a kol. *Správní řád v praxi : praktický rádce při správním řízení: základní dílo: leden 2006*. 1. vyd. Praha: Verlag Dashöfer, 2006. ISBN 80-86897-09-5

http://iuridictum.pecina.cz/iuridictum/index.php/Spr%C3%A1vn%C3%AD_%C5%99%C3%ADzen%C3%AD

.

